

POLYFUNKČNÍ DŮM

DIPLOMNÍ SEMINÁŘ ZS 2012/2013
ATELIÉR LÁBUS / ŠRÁMEK FA ČVUT

KATEŘINA ČECHOVÁ, PETR HIESS

Obsah

1. Úvod.....	2
2. Cesta k polyfunkčnímu domu	3
2.1 Venkovská usedlost	3
2.2 Středověký kupecký dům	4
2.3 Městský dům v renesanci	5
2.4 Městský dům v baroku	6
2.5 Průmyslová revoluce	6
2.6 Od Athénské charty ke kolektivismu	7
2.7 Současnost.....	7
3. Typologie	8
3.1 Definice polyfunkčního domu.....	8
3.2 Bytové domy.....	8
3.3 Administrativní budovy	11
3.3.1 Cesta ke dnešní administrativní budově	11
3.3.2 Možnosti půdorysného uspořádání administrativních budov	14
3.3.3 Dělení administrativních budov dle účelu a jejich příklady.....	14
4 Příklady polyfunkčních domů	18
5. Použitá literatura	40

1. Úvod

Tato práce si dává za cíl popsat polyfunkční dům a vystihnout podstatu, co takový dům pro město znamená. Zvolená metoda postupuje od historie a věnuje se kapitolám, kde jsme měli pocit, že jsou s vývojem toho, čemu dnes říkáme polyfunkční dům, spojeny určitou červenou nití. Tato část by také měla umožnit pohled na předchůdce polyfunkčního domu coby městotvorné činitele.

V další části, věnované typologii, uvádíme různé definice polyfunkčního domu, a poté se již věnujeme bytové a administrativní typologii, které nejvíce určují podobu dnešních polyfunkčních domů. Ve všech teoretických částech práce jsou uváděny příklady, které mají reprezentovat danou tematiku, ale při jejich výběru bylo přihlíženo také k tomu, aby pokud možno byly použitelné jako představa i při úvahách o polyfunkčním domě v Praze.

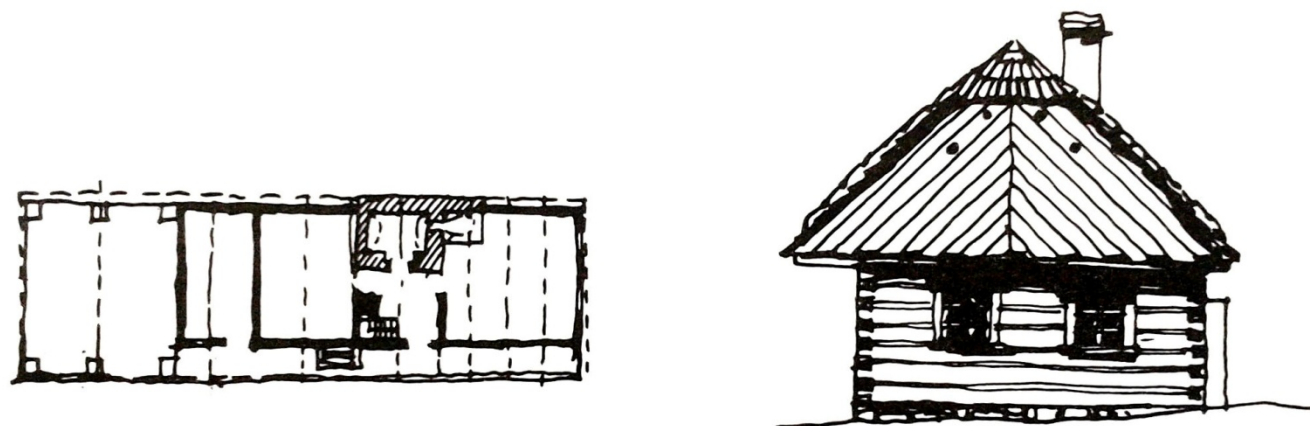
Poslední část je věnována několika příkladům polyfunkčních budov obvykle z poslední doby.

2. Cesta k polyfunkčnímu domu

2.1 Venkovská usedlost

Tradiční hospodářské venkovské stavení užívané od středověku ve svých pokročilejších vývojových fázích plnilo již v této době funkci hospodářskou, obytnou, případně i obchodní a v některých případech též správní (rychtář). Tradiční venkovská zástavba začíná plnit více funkcí ve zvláštních typech obcí, například trhových vsích (Villa forensis), které představují přechodový typ mezi vsí a městem. Měly právo nekrálovského trhu, bývaly umístovány poblíž křižovatek, klášterů apod. Často se staly základem pozdějšího města, např. Frýdberk - Místek, Frýdlant nad Ostravicí.¹

Archetypální venkovské domy a usedlosti byly budovány ze dřeva - roubenky, z kamene nebo cihel a omítané. Byly tradičně jednatraktové, obvykle štítem orientované do návsi nebo cesty. Základní dispoziční členění je trojdílné. Ve středu dispozice je síň, do níž se vstupuje ze dvora. Ze síně je oddělena černá kuchyně. Po stranách síně je světnice a komora. Ve světnici se odehrává většina společenského života rodiny, v návaznosti na černou kuchyni zde bývá umístěna i pec. Provádí se zde také drobnější ruční práce. Vzhledem k tomu, že komora bývá často nevytápěná, využívá se světnice (většinou alespoň po chladnější část roku) i pro spaní, ke kterému je jinak určená spíše komora, která však v některých skromnějších domech chybí.

Na jednatraktovou trojdílnou stavbu často navazují v pokračování traktu také chlévy a stodola, případně prostory pro řemeslo, nežádka však bývají umístěny na opačné straně dvora, případně jinde na pozemku. Základní trojdílný celek obytného domu bývá obvykle konstruován z lepších materiálů, než ostatní stavby. Na dvůr se zastavěnými částmi pozemku, které bývají tradičně umístěny při návsi, navazuje směrem od centra obce záhumenní polnosti.²

Tato typologie se uplatňovala na venkově ve značné míře až do průmyslové revoluce, jednotlivé domy se příliš nelišily uspořádáním, ale spíše velikostí a vzájemným poměrem jednotlivých funkčních celků podle jejich významu ve vztahu k hospodářské činnosti obyvatel domu - v případě řemeslníka obvykle nebyl tak významný rozsah zemědělských staveb oproti např. kovářské dílně, nebo v případě hostince se dají dodnes nalézt na venkově hospody, kde hosté sedí ve světnici trojdílného domu s pecí, vstupuje se přes střední síň. Samozřejmě je tradiční členění později doplňováno například o patro, kde jsou v případě hospody hostinské pokoje.

¹ Dagmar Saktorová: Typy venkovského osídlení na území Moravskoslezského kraje, KÚ MSK, Ostrava 2009

² Michal Lutovský: Encyklopedie slovanské archeologie, Libri, Praha 2001

Vesnický hostinec v Malé Skále, Český Ráj: Ve světnici je stále přítomna kachlová pec

Převažující trojdílné dispoziční členění postupně získává řadu alternativ, ovlivňuje je významně vývoj topeniště. Často se objevují domy s vejmkem, dvojtraktové dispozice apod.

V Praze je situace komplikovanější, příměstské usedlosti byly často stavby postavené při někdejších viničích, proto se jim někdy říká usedlosti viniční.³ Mnoho z nich zaniklo, ale často jejich poloha odpovídá dnešnímu centru příslušných městských částí, což dokládá jejich význam v průběhu historie.

Usedlost Sluncová, Karlín: zdejší viniční usedlost získala své jméno po jejím majiteli v polovině 17. století, kterým byl primátor Nového Města. Barokní podoba byla změněna klasicistní přestavbou počátkem 19. století.⁴

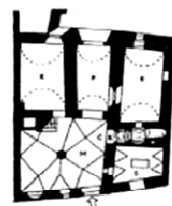
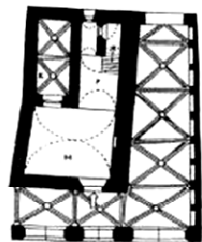
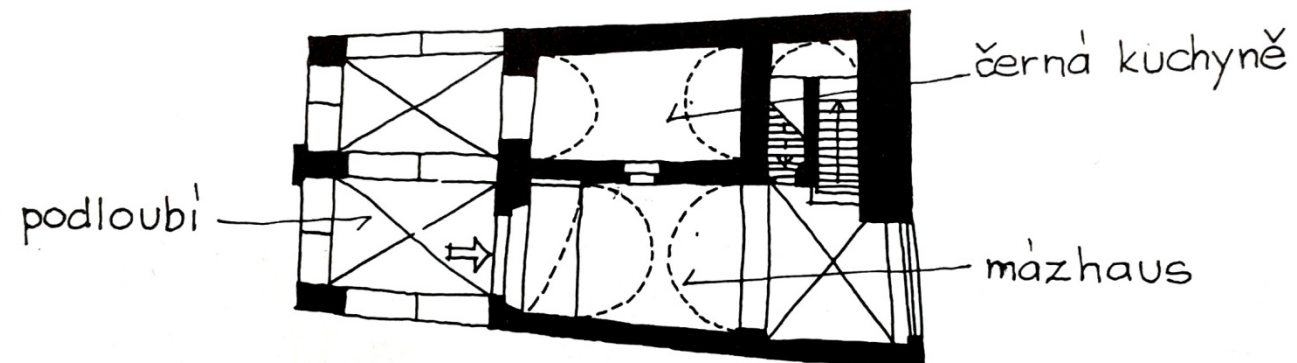

³ Barbora Laštovičková, Jiří Kořátko: Pražské usedlosti, Libri, Praha 2001

⁴ web MHMP OPP: http://pamatky.praha.eu/jnp/cz/pamatkovy_fond/usedlosti_na_uzemi_hlavniho_mesta_prahy/karlin/

2.2 Středověký kupecký dům

Města ve středověku byla většinou zakládána panovníkem, v tom případě mívala pravidelný šachovnicovitý půdorys. Další města vznikala z kupeckých nebo hornických osad, tehdy měla velmi složitý a spletitý půdorys. Městský dům byl stavěn na úzké dlouhé parcele, protože průčelí do ulice bylo žádáno každým a nutné pro provozování řemesla nebo obchodu. Ve sklepě bývala studna, v přízemí podloubí a tzv. mázhaus, zaklenutý křížovou klenbou, kde se provozovalo řemeslo a obchod. V přízemí byla ještě černá kuchyně s otevřeným ohništěm. V patře byly obytné místnosti. V zimě se místnosti vytápěly kamny, která se vyvinula z pece a rozšířila se od nás na západ. Teprve později se stavěly krby podle francouzského vzoru.⁵

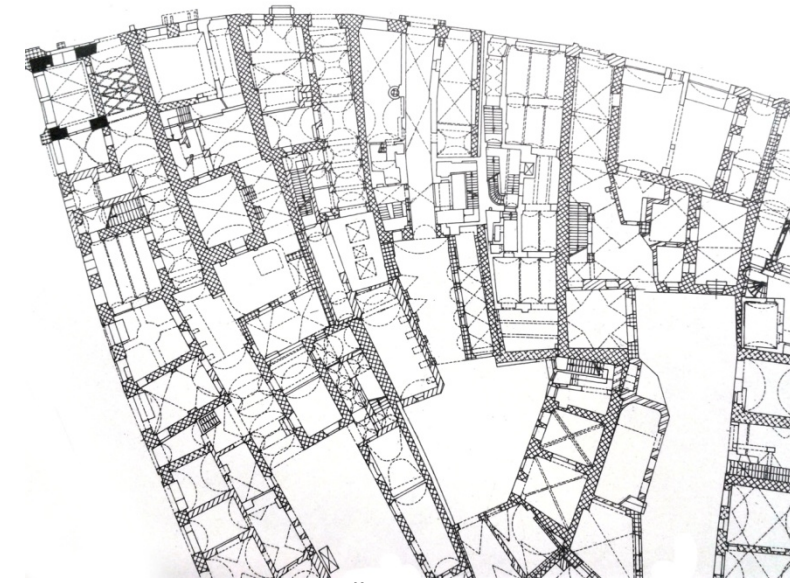

Na rozdíl od venkovského domu, který se v průběhu středověku rozšiřoval spíše do šířky, domy nejbohatších měšťanů od 13. století mají již dvě až tři podlaží. Přízemí bývá kamenné s klenutými stropy, patra dřevěná. Od 14. století se začínají používat cihly i hrázdění, které se u nás většinou nezachovalo.

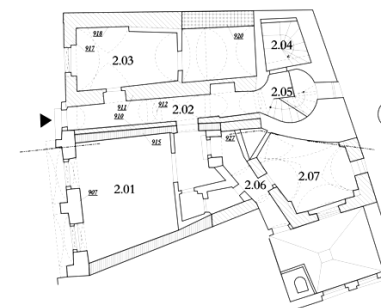
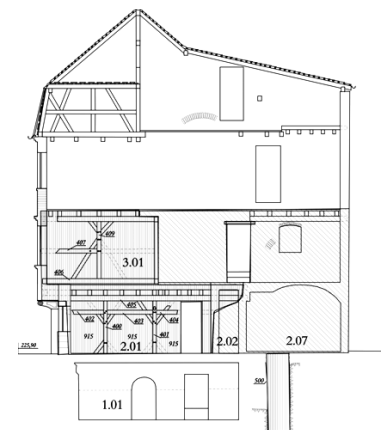
Z doby mezi 13. - 16. stoletím je zachováno velké množství měšťanských domů na náměstí v Jihlavě, které jsou typické několikapatrovou schodišťovou síní.

Domy obvykle držely uliční čáru, kterou všechny v určité fázi vývoje překročily podloubím, kde zůstal veřejný prostor. Při pozdějších barokních přestavbách často podloubí zanikla zastavěním.

Starší parcely byly v gotice přeparcelovávány na velmi úzké a hluboké stavební pozemky, kde postupně vznikly hluboké domy, kde ve značném množství místností nebylo denní světlo.⁶

Středověká zástavba v Praze mezi ulicemi Celetná, Železná a Kamzíkova, půdorys přízemí. Gotická parcelace

Příkladem pozdějšího spojování úzkých gotických parcel je dům Mečová 8 v Brně (vlevo). Parcely vznikly vydělováním z větších celků (často samostatně opevněných dvorců raného středověku, kdy města neměla vlastní hradby) v pozdní gotice. V tomto případě byly poté dvě parcely sloučeny na sklonku 15. století. Řadový dům je srostlicí dvou celků. Jižní tvoří třípatrový jednotrakt s přiloženým přístavkem, severní pak dvoupatrový dvoutrakt. Na severní straně vybíhá za dům č. 6 drobný dvorek.⁷ Třípodlažní jižní část měla patra hrázděná s nepálenými cihlami v polích hrázdění.

V těchto případech ještě nelze zdaleka mluvit o polyfunkčních domech, nicméně jde o vývoj typologie městského domu spojujícího v sobě více funkcí, ač zde těchto více funkcí v domě z druhé strany spojuje obvykle jeden majitel-uživatel, případně jejich úzký okruh.

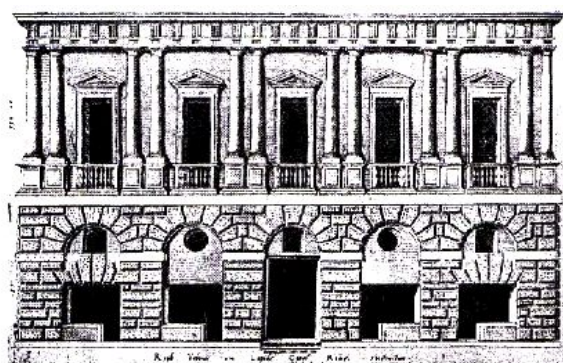
⁵ Lev Lauer, Jana Semeráková: Vývoj architektury 12, 2. část, Vydavatelství ČVUT, Praha 1999

⁶ Dobroslav Líbal, Jan Muk: Staré Město pražské, Nakladatelství Lidové noviny, Praha 1996

⁷ D. Merta, M. Peška, R. Procházka (Archaia Brno o.p.s.): Měšťanský dům středověkého Brna, v: Dějiny staveb 2004 - sborník z konference v Nečtinech

2.3 Městský dům v renesanci

V italské renesanci jsou dochované paláce, které představují významný vývojový prvek městských domů. Původně šlo spíše o správní budovu (Palazzo Pubblico), později začíná tato funkce s bydlením splývat. Ze středověku převzatá uzavřená dispozice s vnitřním dvorem se začíná být u těchto staveb přísně symetrická. V přízemí jsou často používána oproti vyšším patřům malá okna s ohledem na opevněný charakter středověkých vzorů, ač města v renesanci již budují městská opevnění. Užívá se suprapozice řádů, typická již pro antiku.⁸

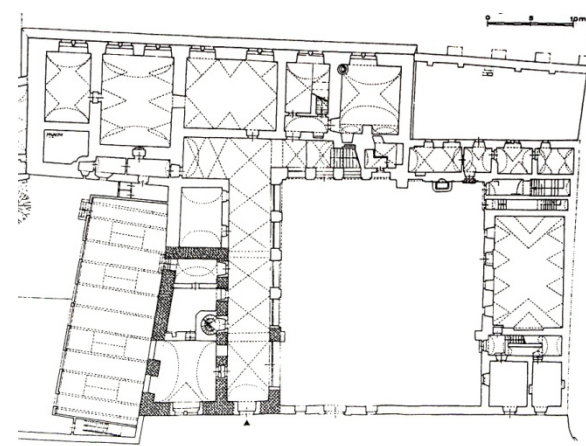

Bramante počátkem 16. století postavil v Borgu Palazzo Caprini (vlevo), jehož členění fasády s přízemím zdůrazněným bosáží a odlehčeným patrem (zde konkrétně zdvojené dórské polosloupky, francouzské okna s trojúhelníkovými štíty a prolamovanou balustrádou) se stalo vzorem pro mnoho městských domů, používalo se prakticky ještě v 19. století.

Do Čech se renesance šíří z Uher prvně přes Moravu. Mezi prvními měšťanskými domy budovanými v renesančním slohu u nás jsou domy na náměstí Nového Města nad Metují (vlevo) s jednotnými renesančními štíty, které navrhli italscí mistři pozvaní majitelem města Vojtěchem z Pernštejna.

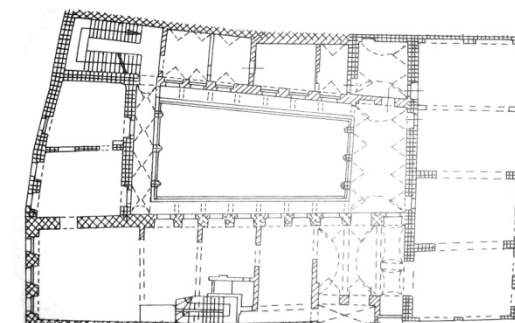

Požár Malé Strany roku 1541 byl také zde podnětem k renesanční přestavbě Prahy. Předně byly na Hradě vybudovány Rožmborský a Pernštejnský palác, v bezprostřední blízkosti Lobkoviczký, dnes označovaný Schwarzenberský (dole).

Souběžně s Malou Stranou se renesanční výstavba v Praze rozvíjela i na pravém břehu, kde vrcholila v době rudolfínské a posledních letech před třicetiletou válkou. V době předbělohorské se významně projevují prudké sociální rozdíly jak ve velikosti domů, které byly zřizovány, tak v jejich výzdobě.

Příkladem může být bohatý kupec Jan Teyfel a jeho žena Ester, kteří vybudovali trojkřídlý původně dvoupatrový dům palácového charakteru prostupující celým blokem z Melantrichovy č. 15 do Michalské ulice č. 18. Nádvoří je ze dvou stran obklopeno arkádami. západní arkáda neodpovídá chodbě, ale velké obdélné síni, což je prvek bezprostředně přejatý z italských palácových dispozic.

Dvorní průčelí středověkých domů bývala obvykle velmi jednoduchá a prostá. Zde se v Praze plně projevuje změna v renesanci, dokonce se dá říct, že renesanční architektura věnovala dvorům největší uměleckou pozornost. Motiv podklenutých pavlačí či arkádových nádvoří měšťanských domů se mnohdy lišil od prostředí dobových zámků jen kvantitou motivů.

Na rozdíl od gotiky se v renesančním měšťanském pražském domě stala výtvarně nejhodnotnější místností vstupní síň, která bývala důsledně klenuta, podobně jako ostatní - dřívě plochostropé - místnosti v přízemí. Zvyšovala se celkově estetická stránka bydlení a zlepšovala se obrana proti požárům, který byl obávaným nepřítelem tehdejších sídel.

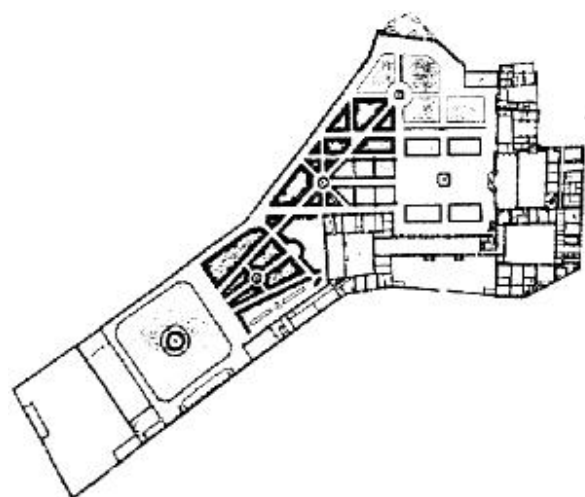
Již ve středověku vzniká mnoho reprezentativních schodišť ve světských i církevních stavbách, ale v měšťanských domech se schodiště z této doby téměř nedochovala, což se s příchodem renesance také změnilo. Z toho se vyvozuje, že gotická a starší schodiště v měšťanských domech byla méně hodnotná esteticky i užitně, dřevěná schodiště navíc byla patrně velmi strmá. Kamenná schodiště pocházející z období renesance v pražských měšťanských domech jsou unikátní jednak pro velkou trvanlivost, zvýšenou uměleckou výbavu a dobré užitné vlastnosti (často jsou užívané bez změn dodnes), ale i v porovnání s většinou Evropy té doby, kde ještě převládala v tomto typu výstavby požárně závadná dřevěná schodiště.

Další důležitou provozní součástí renesančního měšťanského domu byly černé kuchyně s mohutnými zděnými dýmníky, které se ale dochovaly výjimečně. Renaissance s sebou samozřejmě přinesla v Praze i zvyšování domů o patro, případně o patra.

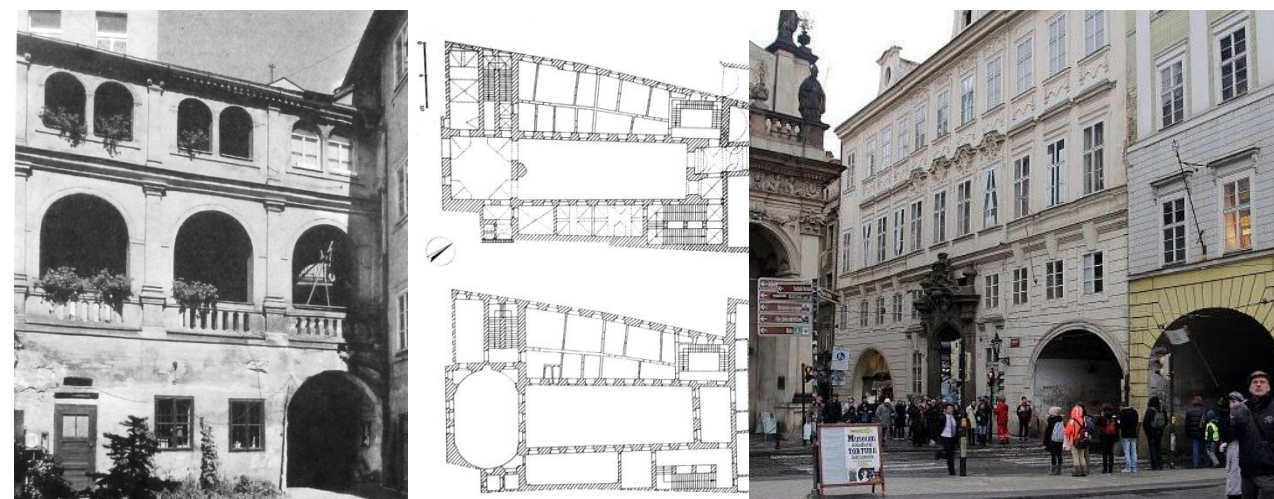
⁸ Pavel Vlček: Dějiny architektury renesance a baroka, Nakladatelství ČVUT, Praha 2006

2.4 Městský dům v baroku

Baroko se obecně vyznačuje, jak známo, mimo jiné přísnou symetrií, oddaností geometrii, dynamickým střídáním konvexních a konkávních ploch, dvouosým uspořádáním prostoru, plasticitou a přebujelostí, charakterizovanou spíše jako hromadění dekorativních prvků. Z profánních staveb raného baroku je nejnovativnější Pallazo Carignano (vlevo) v Turíně od Guariniho pro stavebníka prince Emanuelle Filiberto Amadeo Savoy-Carignano. První návrhy ještě ukazují na poměrně obvyklou palácovou stavbu, s jedním nižším jednotraktovým křídlem v uzavřené čtyřkřídlé dispozici. Teprve v další fázi navrhování došlo ke změně, kdy byl do dispozice umístěn velký oválný sál, který určil hmotovou podobu hlavního křídla. Guarini sál neobvykle obkroužil schodištěm, jehož oblý půdorysný průběh přiznal i na fasádě, která tak ve střední části - po silném konkávním zahloubení - konvexně vystupuje. Tímto způsobem vytvořil architekt běžné schéma průčelí o pěti částech - se třemi risality, ale v úplně nové dynamické formě, v níž střední tři části prakticky splývají. Ramena schodiště, která se stýkají u prostřední podesty, dovolila vytvořit lóži, která se obrací do náměstí. Fasáda je tvořena jemně ornamentovanými prefabrikáty režného cihlového zdiva, převažují osmicípé hvězdy.

V Praze, zdecimované třicetiletou válkou, která přišla také o mnoho obyvatel během války a taky po ní na základě příslušnosti k české šlechtě nebo jiné než katolické církvi, nehořela nijak akutně potřeba stavět nové obytné stavby. Panovník dokonce do propositiv sněmu v roce 1650 vložil žádost, aby obyvatelům, kteří se navrátí, nebo novým obyvatelům, kteří se ujmu zpuštěných domů nebo postaví dům nový, byly na tři roky odpuštěny daně. Malá Strana byla díky své poloze předurčena pro budování velkých šlechtických sídel - Valdštejn neváhal kvůli tomu svému zbořit 23 měšťanských domů a cihelnu (půdorys vpravo). Měšťané stavěli své domy spíše na Starém Městě, které bylo výrobním a obchodním centrem pražského souměstí v této době rozkvětu řemesel a obchodu. Profánní stavby ale v žádném případě nedosahovaly monumentality tehdejších sakrálních staveb. Měšťané vyjadřovali svůj status svými domy, zejména jejich průčelími. Pryč byla obliba šestimetrových gotických stropů. Například gotický dům U Zvonu, původně patrně panovnické sídlo Elišky Přemyslovny, byl z dvoupatrového změněn na třípatrový nikoli nástavbou, ale snížením celkové výšky a přepatrováním (na fotografii z roku 1975 v barokní podobě po drobných úpravách z 19. století, před restaurací možného gotického stavu koncem 80. let). Podobných příkladů je na Starém Městě celá řada.

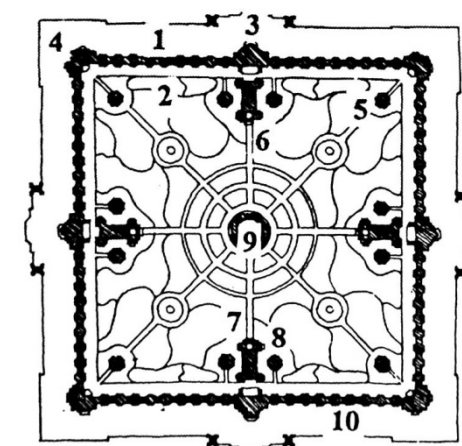
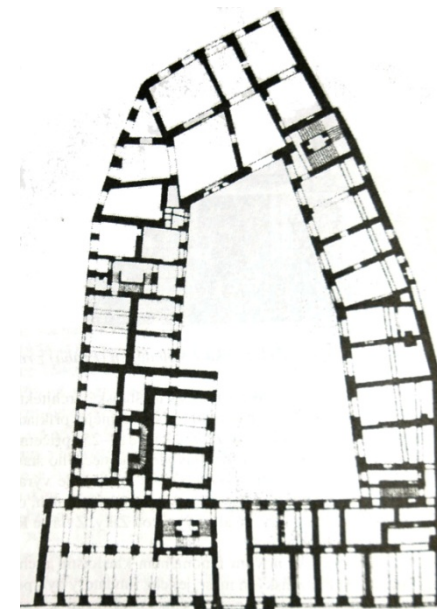
Raně barokní pavlače v Železné ulici. Půdorys přízemí a patra a pohled na průčelí paláce Colloredo-Mansfeld

V baroku se ve městě rozvíjel obchod a řemesla, což s sebou neslo změny ve složení a velikosti měšťanských domů, které krom obytné a reprezentační funkce saturovaly i potřeby svých obyvatel po prostorech na tyto činnosti. Domy se zvětšovaly a mnoho z nich přežilo v nepříliš pozměněné podobě až dodnes. Ani v tomto období však nemůžeme stále mluvit o polyfunkčních domech v dnešním slova smyslu.

2.5 Průmyslová revoluce

S dozrívajícím barokem přichází bouřlivé změny v Evropské společnosti. Manufakturní výroba se přesouvá do továren, což ovlivní typologii staveb jak výrobních, tak poměrně nový nájemní městský dům, kde bydlí dělníci, kteří sem přesídlili z venkova. Společně s tím v mnoha státech padá nebo se výrazně reformuje feudální systém.

V tomto období pozorujeme z hlediska typologie významnou segregaci funkcí, což se navíc projevuje i ve větší prostorové segregaci v rámci města - začínají vznikat dělnické kolonie, průmyslové zóny, na významu získávají lokality za městem s vilami bohatnoucí buržoazie. Vpravo je půdorys klasicistního domu Platýz na Národní třídě, kde byly kromě nájemních bytů také nájemní prostory pro obchod a služby. V urbanismu se v reakci na živelný rozvoj měst objevují utopické protiměstské tendence hlásající návrat k přírodě. Jejich rané fáze prosazují funkční prostorovou segregaci. V měřítku, v jakém byly publikovány, nebyly nikdy realizovány. Viz plán ideálního sídliště Roberta Owena (1 obytné domy, 2 kolonáda, 3 kulturní zařízení, 4 školy, 5 tělocvičny, 6 jídelny, 7 věže, 8 lázně, 9 hudební pavilon, 10 terasa).⁹

⁹ Pavel Vlček: Dějiny architektury (neo)klasicismu a 19. století, Nakladatelství ČVUT, Praha 2009

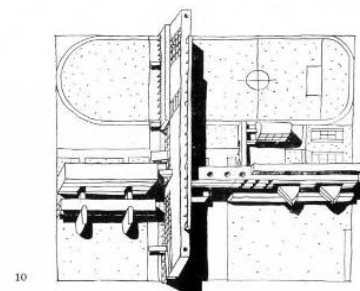
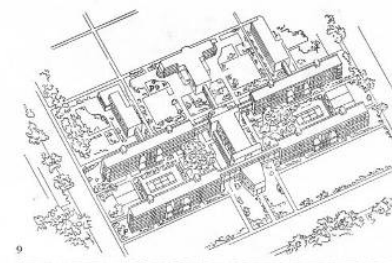
2.6 Od Athénské charty ke kolektivismu

Základní témata pro obnovu urbanismu na základě vědeckých poznatků té doby připravila skupina holandských architektů již v roce 1931, kdy rozdělili město na funkce bydlení, práce a rekreace, které jsou navzájem propojeny dopravou. První tři funkce bylo podle nich třeba scelit do stejnorodých, avšak od sebe oddělených zón. Účastníci 4. kongresu CIAM, který se měl původně konat v Moskvě, se nakonec sešli na lodi z Marseille do Athén (odtud název), kde schválili Zásady, které vyplynuly z návrhu jednotlivých delegací a diskuzí.¹⁰

Z hygienických důvodů měla být pro bydlení vybrána ta nejlepší místa, měl být zajištěn dostatek oslunění ve všech bytech. Bytové domy se neměly stavět blízko komunikačních tras, ale naopak se měly použít moderní technologie pro stavbu vysokých domů, přičemž tato koncentrace obyvatel měla umožnit ponechat rozsáhlé plochy kolem domů pro zeleň a vytvořit tak město v parku či zahradě. Na obrázku vlevo nahoře je Unité d'Habitation od Le Corbusiera z roku 1952 v Marseille. Byl to dům jako malé město pro 1600 obyvatel, jeho součástí byla i obchodní pasáž uprostřed domu, školka a sportovní zázemí na střeše. Dům spočívá na řadě betonových rámu a ponechává parter z větší části volný.¹¹

Ač se může zdát, že dům v sobě spojuje více funkcí, funkce bydlení zdaleka převažuje. Celkově jde o experiment, který upřednostňuje hygienu a dopravu, neguje historické město a jeho polyfunkční tradici a v pozdější době do určité míry v očích veřejnosti zdiskreditoval schopnosti urbanisty tvořit města pro lidi.¹²

I v Česku se tyto myšlenky projevily, důležitou realizací z této doby je Kolektivní dům v Litvínově od představitelů levicové avantgardy Hilského a Linharta, projekt 1947-1950. Jako ostatní podobné domy je založen na sociálním inženýrství, které usiluje o přeměnu společnosti ke kolektivismu. Koldům má být po vzoru myšlenek Le Corbusiera místem, kde člověk najde všechno, co potřebuje k životu, takže nechybí jesle, školky, prádelny, společná lednice, jídelny, obchody atd. V praxi se tento přístup neosvědčil. V podstatě dům funguje jako běžný bytový dům s malometrážními byty, pouze trpí na některé myšlenky použité při jeho návrhu (např. miniaturní kuchyně, jejichž velikost určil předpoklad kolektivního stravování v jídelně apod.).

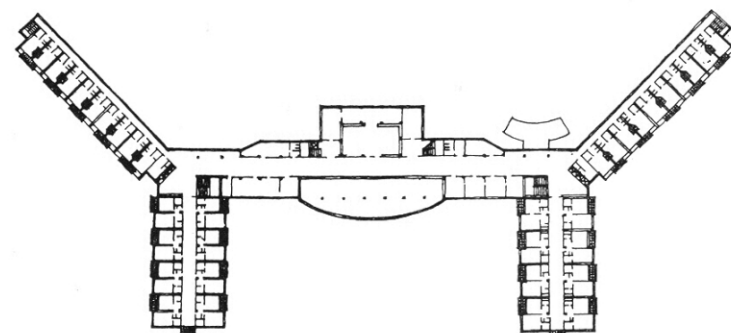
Inspiračním zdrojem těchto snah byl sovětský konstruktivismus, který používal kolektivismus jako součást komunistické ideologie. Toto hnutí bylo v SSSR aktivní zejména po říjnové revoluci, zformoval ho Vladimir Tatlin. Jeho myšlenky měly mnoho styčných ploch s raným funkcionalismem.¹³

Dá se do určité míry tvrdit, že myšlenky Athénské charty byly zneužity socialistickou stavební výrobou při budování sídlišť, kde neustále opakované pojmy jako monofunkčnost, odcizení, anonymita, pocit nebezpečí apod. nemá za cíl tato práce dále rozebírat.

2.7 Současnost

Od druhé poloviny dvacátého století se teoretici postupně začínají systematicky zabývat otázkou městského prostoru a jeho kvalit. Postupně to vede ke kritice brutalistů a modernistů a také vědeckého urbanismu. Mezi přední z těchto teoretiků patřil Kevin Lynch, který se zabýval smyslovým vnímáním. Dalším výrazná skupina je zastoupena Léonem Krierem, představitelem postmoderny. Současné trendy ukazují, že lépe fungují města, která zachovávají historicky danou určitou úroveň polyfunkčnosti, pracují s gradací veřejného prostoru a nekladou příliš velký důraz na automobilovou dopravu. V tomto smyslu je městotvorným mj. právě polyfunkční městský dům, jehož typologii a historický vývoj se tato práce snaží přiblížit. Příklady konkrétních realizací se nachází v poslední kapitole.

¹⁰ Kenneth Frampton: Modern Architecture a Critical History, Thames and Hudson, London 1990

¹¹ William Curtis: Modern Architecture since 1900, Phaidon Press, London 1986

¹² Léon Krier: Architektura: Volba nebo osud, Academia, Praha 2001

¹³ Petr Vorlík: Dějiny architektury dvacátého století, Nakladatelství ČVUT, Praha 2010

3. Typologie

3.1 Definice polyfunkčního domu

Podle různých definic je polyfunkční dům takový, který má maximálně polovinu podlahové plochy určenou pro bydlení. Podle jiných definic maximálně dvě třetiny podlahové plochy domu mohou zabírat byty včetně domovního vybavení k bytům. Obecněji vzato je polyfunkční dům stavbou, která sdružuje více funkcí, které jsou vzájemně slučitelné. V praxi dnešních měst se většinou jedná o kombinaci bydlení s administrativou, a/nebo službami, maloobchodem, základní zdravotní péčí, malými knihovnami, rehabilitačními a relaxačními volnočasovými zařízeními, s prostory vybrané malovýroby, apod. K tomu je samozřejmě nutné přidat dopravu v klidu pro provoz přítomné v domě.

Negativní faktory, kterými na sebe mohou některé funkce působit, jsou zejména hluk, případně prach, exhalace a podobně. Kombinace různých funkcí si podle typu jejich prostorového uspořádání může vyžádat použití variabilního konstrukčního systému, který umožňuje změnu funkcí.

Dále se budeme podrobněji zabývat typologií podstatnou pro polyfunkční dům - tedy bydlením a administrativou.

3.2 Bytové domy¹⁴

Obytné budovy se (podle ČSN 734301) dělí na domy bytové a domy rodinné. Pro členění bytových domů je určující poloha domovní komunikace a s ní spjatá možnost přístupu k bytům.

Bytové domy se potom člení následovně:

1. Schodišťové bytové domy
 2. Chodbové bytové domy
 3. Pavlačové bytové domy
- a jejich kombinace
4. Domy s byty ve více podlažích

Podle tvaru celého objektu bytových domů potom rozlišujeme:

5. Deskové a věžové bytové domy
6. Bodové bytové domy
7. Terasové bytové domy
8. Strukturální bytové domy

A konečně pod bytové domy spadají i ty domy, které nejsou vyhrazeny jen pro bydlení (definice uvedena výše):

9. Polyfunkční dům

¹⁴ Jan Štípek; Jan Paroubek: Stavby pro bydlení; nakladatelství ČVUT, 2006

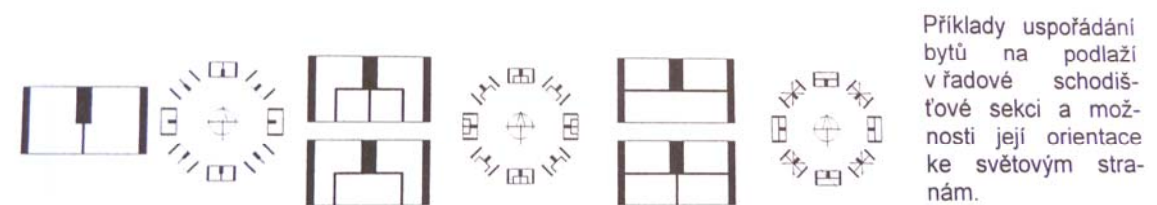
1. Schodišťový bytový dům

Jednotlivé byty jsou u schodišťového domu přístupny přímo ze schodišťového prostoru, tedy z podesty nebo mezipodesty. Horizontální komunikace nejsou žádné nebo jsou minimalizovány. Schodišťový bytový dům byl kvůli omezenému prostoru přístupu k bytům koncipován pro malý počet bytů na jednom podlaží. Na jednom podlaží proto obvykle bývají jeden až čtyři byty, může jich být ale až osm. Nejčastějším počtem bytů na patře jsou tři a čtyři.

Samostatně stojící schodišťový dům se nazývá bodový nebo věžový a bude popsán níže.

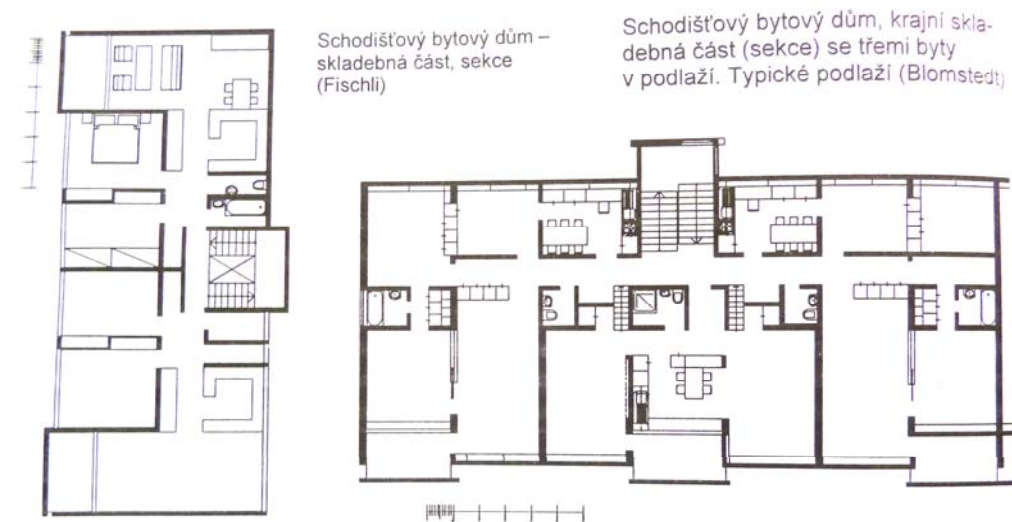
Další typickou možností urbanistického seskupení schodišťových domů je vytváření řadového a blokového zastavění, jednotlivé domy zde mají okna orientována k protilehlým průčelím. Řádkový princip zastavění byl častý hlavně u meziválečného funkcionalismu, v období socialistickém dosáhla ale jeho zjednodušení obludných rozměrů a sídliště vzniklá v této době jsou velkým problémem ještě dnes.

V řádkové zástavbě jsou k sobě domy vzájemně přistaveny těsně plným průčelím, pro jednotlivé domy se používá název sekce - ucelená jednotka schopná samostatného provozu, která bývá řadová, koncová nebo rohová. Sekce bývají typizované. U řádkového typu zastavění jsou byty orientovány k oběma nebo jen jednomu průčelí.

Bloková zástavba je typická pro 19. století a první polovinu století 20. V druhé polovině století 19. se pomalu upouštělo od stavění domů pavlačových a vystřídaly je domy schodišťové, považované za variantu luxusnější a s většími byty. I bloky sestávají z jednotlivých domů, které obklopují volené prostranství - dvůr.

U blokové zástavby je důležitá odstupová vzdálenost, kdy vzdálenost mezi domy by měla být rovna alespoň výšce vyššího z domů a zároveň by neměla být menší než 20 m (a pokud odstup není splněn, nesmí být na tuto stranu orientovány obytné místnosti).

Schodišťové domy mívají půdorysný tvar nejčastěji obdélníkový. Půdorysné rozměry se odvíjí od počtu a velikosti bytů na jednom podlaží.

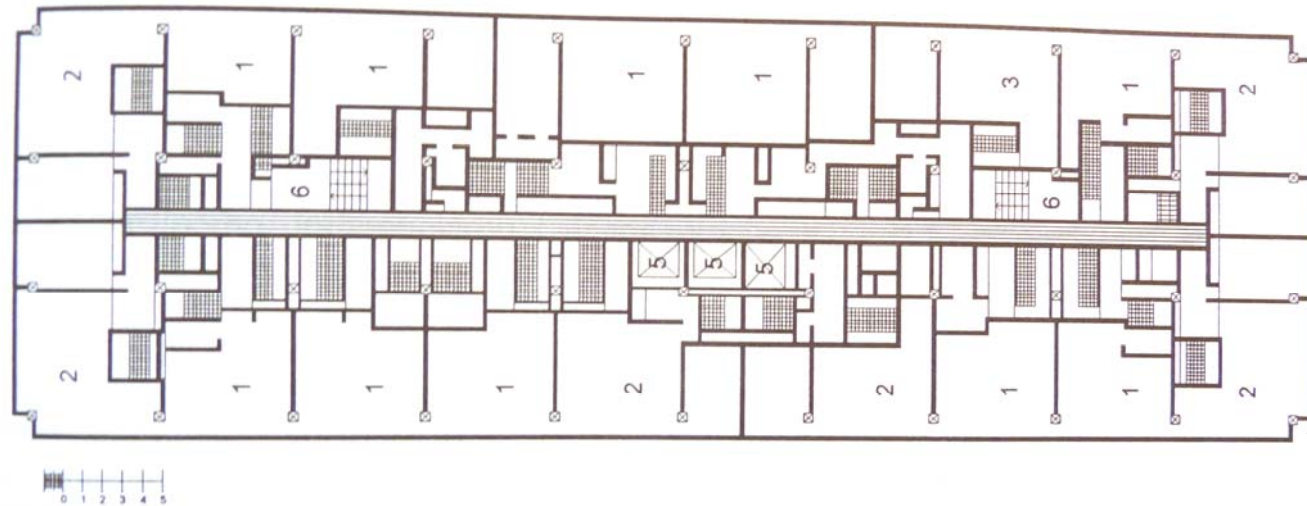
V současnosti se ukázalo jako vhodné řešení, kdy se kombinují schodišťové domy s jinými typy bytových domů a vytvářejí se domovní bloky, ve kterých nejsou pouze byty.

2. Chodbový bytový dům

Chodbový dům se používá hlavně u bytů I. a II. velikostní kategorie, je velmi úsporný ve využití vertikálních komunikací, schodiště jsou u něj většinou umístěna u fasády.

Byty jsou řazeny vedle sebe podél chodby, problém zde nastává hlavně s přirozeným větráním, protože ve většině bytů lze otevřít jen okna orientovaná ke stejné světové straně. Kvůli problému oslunění musí být dům orientován ve směru hlavní domovní horizontální komunikace směrem k severu a jihu s odchylkou maximálně 28 stupňů, aby byly dostatečně osluněny obě hlavní průčelí.

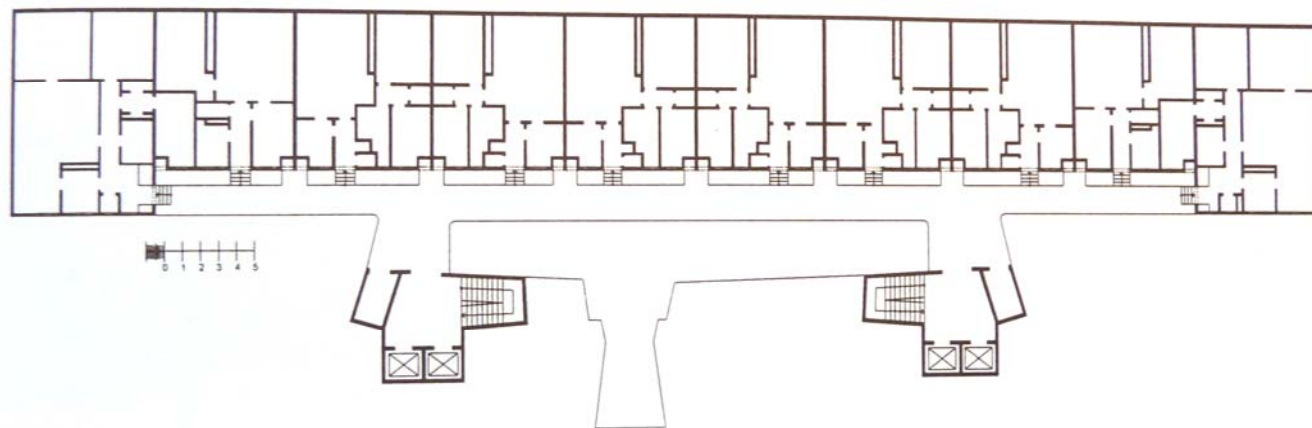
Urbanistické uplatnění chodbového domu je z těchto důvodů orientace ke světovým stranám omezené. Výjimkou jsou byty mezonetové (tzn. byty o dvou nadzemních podlažích), kde jsou byty, které jsou orientované jen k jednomu průčelí, umístěny na osluněném průčelí a další byty jsou potom orientované k průčelím oběma.

Chodbový bytový dům, typické podlaží (Mies van der Rohe). 1 – byt o jednom pokoji, 2 – byt o dvou pokojích, 3 – byt o třech pokojích, 4 – chodba, 5 – výtah, 6 – schodiště.

3. Pavlačový bytový dům

Pavlačové domy jsou, stejně jako domy chodbové, vhodné pro stavbu bytů I. a II. velikostní kategorie. Orientace bytů ke světovým stranám je u pavlačových domů opět omezena umístěním bytů pouze k jednomu průčelí. Byt v pavlačovém domě má obytné místnosti orientované k volnému průčelí a vedlejší místnosti k pavlači. To ale, oproti domům chodbovým a pokud není pavlač zasklena, umožňuje příčné provětrání bytů.

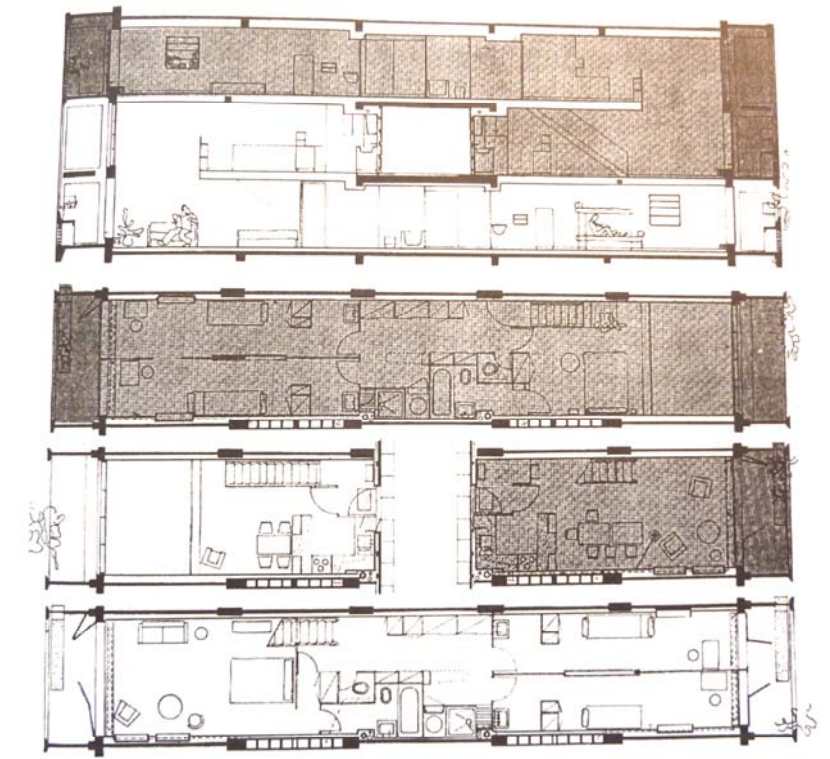

Pavlačový bytový dům. Typické podlaží (Maes, Maeremans, Braun)

4. Mezonetový bytový dům

Mezonetové domy je vhodné řešit jako byty pavlačové nebo chodbové. Schodišťové a bodové domy jsou pro mezonetové byty neekonomické.

Chodbové domy umožňují navržení velké škály velikostí mezonetových bytů (od malých pro 1 - 2 osoby po velké byty pro 5 a více osob).

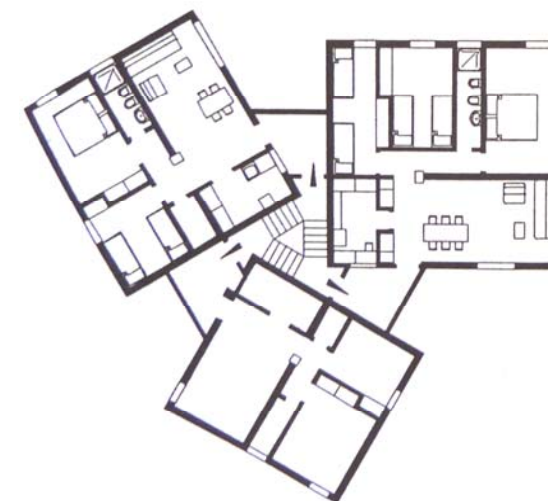
27 Unité d'Habitation, Marseille (1947-1952). Schnitt und Wohnungsgrundrisse
LE Corbusier, Unité d'Habitation, Marseille, 1947 - 1952

5. Bodový a věžový bytový dům

Bodový bytový dům je obvykle volně stojící schodišťový dům, který má většinou max. 8 podlaží. Věžový dům je také schodišťový, ale má většinou 9 a více podlaží a podobá se věži.

Schodiště je situováno zpravidla uvnitř dispozice. V bodovém domě je možné navrhnout byty o větší velikostní škále.

Průčelí obou typů domů jsou orientována ke všem světovým stranám. Při větším počtu bytů na patře může být problematictější umístit byty tak, aby byly všechny dostatečně prosluněné.

Italský izolovaný dům s malým počtem podlaží. Z každé podesty tříramenného schodiště je přístupný vždy jeden byt; vzhledem k předchozímu je výškově posunut o třetinu podlaží.

6. Bytové domy věžové a deskové

Tento název zahrnuje domy řadové, schodišťové a bodové, které mají devět a více podlaží. Deskový dům může být chodbový nebo - většinou častěji - sestává z liniově řazených schodišťových sekcí. Výrazně převažuje průčelí orientované k protějším světovým stranám.

Bodový bytový dům (věžový), typické podlaží; v podlaží 9. až 21. byty pouze I., II. a III. Velikostní kategorie. Slezák, Vrána.

7. Bytové domy terasové

Terasové bytové domy jsou svahové, tzn. že sledují sklon terénu.

Mají některé vlastnosti rodinného bydlení - byty mají terasy a každý byt leží částečně na terénu. Terasové domy využívají terén specifickým způsobem - byty jsou postaveny stupňovitě tak, že leží vždy částí na terénu a částí na stropní konstrukci bytu nižšího. Dům tak může zabírat i celý pozemek.

Terasové bytové domy mohou být i rovinné (postavené na rovině), kdy jednotlivá podlaží ustupují směrem nahoru. Hloubka domu může odpovídat ale jenom jednomu bytu, častěji je dům navržen s terasovým průčelím na

Terasový bytový dům - na svahu (H., P. Budeberg)

obou protilehlých stranách. Problém ale nastává v nitru domu, kde vzniká neosvětlený prostor - toto řešení je proto potřeba zvážit hlavně pokud má dům více nadzemních podlaží.

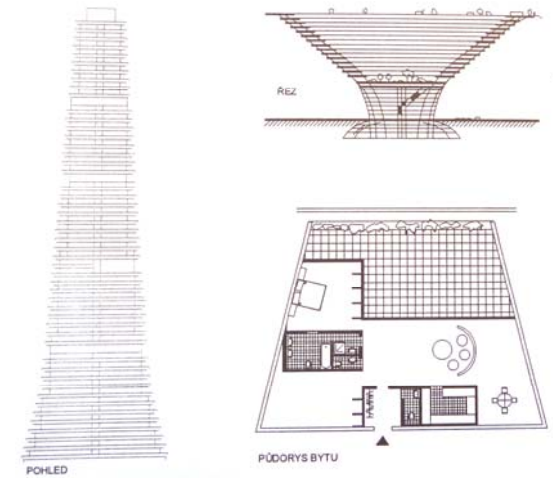
Pro terasové domy, které mají všechna průčelí terasovitá, se používá i název obytný pahorek, v našich zeměpisných šířkách se s nimi ale prakticky nesetkáme.

Terasové domy bývají náročné technicky i finančně, proto je třeba jejich uplatnění vždy pečlivě uvážit.

8. Strukturální domy

Strukturální domy najdeme spíše v literatuře, kde vznikly reakcí na obavy z přelidnění země. Základní funkce bydlení v nich ale zůstaly téměř beze změn.

Realizacemi tohoto typu domu jsou například Nagakin Capsule Toner v Tokiu od K. Kurakawy z r. 1972 nebo Habitat v Montrealu od Moše Safdie.

9. Polyfunkční domy

Polyfunkční domy se u nás znovu uplatňují hlavně koncem století při zástavbě volných parcel ve městech, kdy dochází ke změně názorů na funkční diferenciaci domů i sídel. Většinou jsou realizovány jako zástavby proluk a nároží.

V polyfunkčních domech jsou nejčastěji v 1. a 2. NP a v 1. PP umístěny obchody, administrativa, ordinace, advokátní kanceláře, restaurace či jiné služby a vyšší podlaží jsou potom vyhrazena bydlení. Toto uspořádání je obzvláště vhodné do historických částí měst, kde je kvůli malé šířce uličních prostor nedostatečné oslunění a osvětlení nižších podlaží.

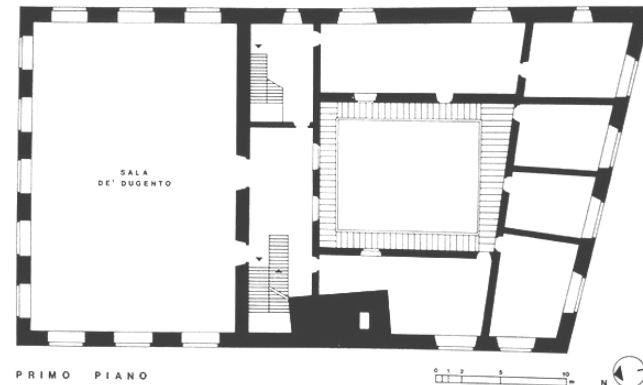
Tento typ domů je přímo nezbytný v centrech měst, kde je potřeba zamezit přeměňování se částí města v monofunkční plochy, ve kterých končí život s koncem pracovní doby. To samé platí pro nově budované části měst a předměstí s obytnou funkcí, kde bez pracovních příležitostí nebude vytvořeno městské prostředí a taková území budou pořád jenom "sídlištní".

3.3 Administrativní budovy¹⁵

3.3.1 Cesta ke dnešní administrativní budově

Administrativní činnost existovala již za starověku, jednalo se hlavně o hospodářskou činnost a správu obce. Více se rozvíjí se vznikem písma. Nejstarší zmínky sahají do Mezopotámie, kde administrativní činnost charakterizoval účetní či evidenční. Už od nejstarších dob se část paláce vyhradovala pro účely správy - obsahovala místnosti pro úředníky, archiv apod.

Středověkým příkladem jsou např. Palazzo Vecchio (obrázky níže) ve Florencii nebo novověké bankovní ústavy. Šlo o úřady, které se zřizovaly v různých podobách pro potřeby administrativní činnosti centralizované síly státu.

Hlavními postavami spojenými se středověkou administrativní činností jsou mniši a notáři. Mniši sepsávali a opisovali dokumenty a knihy v místnosti nazývané "skriptorium", situované uprostřed opatství. Skriptorium se stalo předchůdcem dnešních "open space" - halových kanceláří. Notáři byli ve společnosti vysoce postavení, jejich pracovní nasazení bylo veliké, stejně jako rozsah jejich činností. Měli své soukromé kanceláře zařízené ve vlastním bytě.

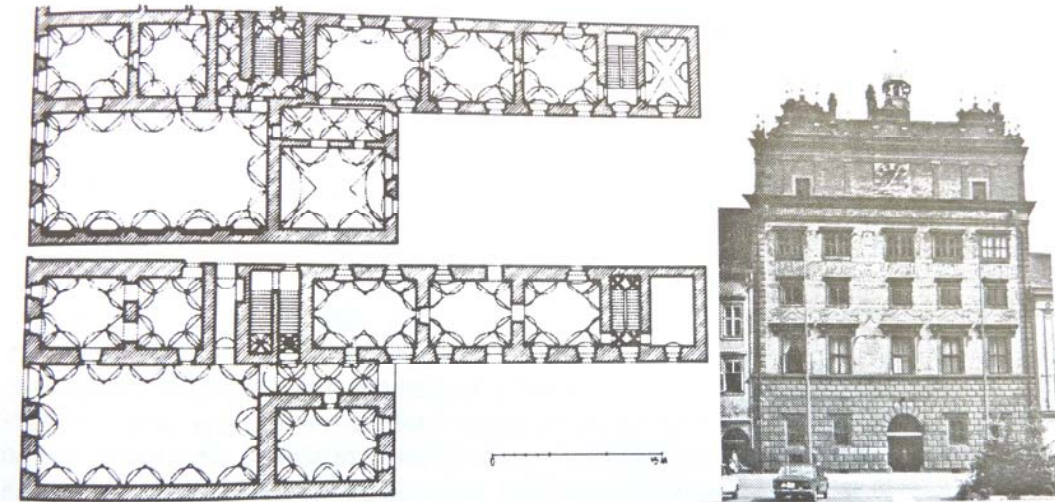
Další formou administrativní budovy se staly radnice. V Čechách vznikaly od 14. století, kdy si města začala prosazovat samosprávu.

Gotické radnice se stavějí na náměstí nebo ve dřívě vybudovaných měšťanských domech (tzv. kaufhaus) či spojením obojího. Bylo běžné, že se při stavbě nové radnice využívalo částí staré stavby.

Jako příklad může sloužit pražská Staroměstská radnice, která vznikla přestavbou měšťanského domu. Jádrem radnice byla vstupní síň v přízemí nazývaná dolní mázhaus. Ostatní místnosti v přízemí sloužily k hospodářským a obchodním účelům. Po schodišti se vystoupalo do horního mázhausu v prvním patře. Jeho hlavní místností byla radní síň, městský archiv a v době lucemburské i kaple.¹⁶

Nejvýznamnější období pro radniční stavby se v Čechách stala doba renesanční - doba rozkvětu a intenzivní stavební činnosti. Kompozičně se stále uplatňovala tři starší gotická řešení, kterými byly: radnice s nárožní věží, typ radnice štítový a typ centrální (radnice stála ve středu náměstí). Nově přibýlo pět dalších řešení: typ se střední věží (radnice v Litoměřicích), typ atikový (radnice v Bohdanči), typ šířkový (radnice v Plzni), typ arkýřový a asymetrický typ (radnice v Kyjově).

Plzeňská radnice, typ šířkový. Púdorys 1.a 2. nadzemního podlaží a pohled z náměstí.

S příchodem baroka došlo k významným společenským změnám, po Bílé hoře zanikla stavovská monarchie a byl nastolen panovnický absolutismus, kterému byla cizí dosavadní autonomie měst. Proto byla městská samospráva postupně omezována a později téměř zrušena. Z toho důvodu nebyla výstavba radnic tak častá.

Na konci baroka a v období rokoka, po r. 1740, vzniká či je přestavována řada dalších radnic, u kterých se uplatňují hlavně dvě kompoziční schémata řešení: budova se střední věží šířkově situovaná do náměstí nebo stavba se štítovým průčelím s věží vyrůstající ze štítu.

Jedním z nejdůležitějších přelomů ve vývoji stavitelství je průmyslová revoluce. V Anglii začala již koncem 17. století. Díky ní došlo k přechodu od manufakturní výroby k výrobě tovární, podnítila velké investice, vyvolala potřebu volných pracovních sil a zrušení nevolnictví. Došlo k dalším vědeckým objevům a technickému pokroku. Během industrializace také vzniká kapitalismus a moderní demokracie ve své dnešní podobě.

Kanceláře na konci 19. století, jako tato firma KODAK v USA (1888), připomínaly školní třídy.

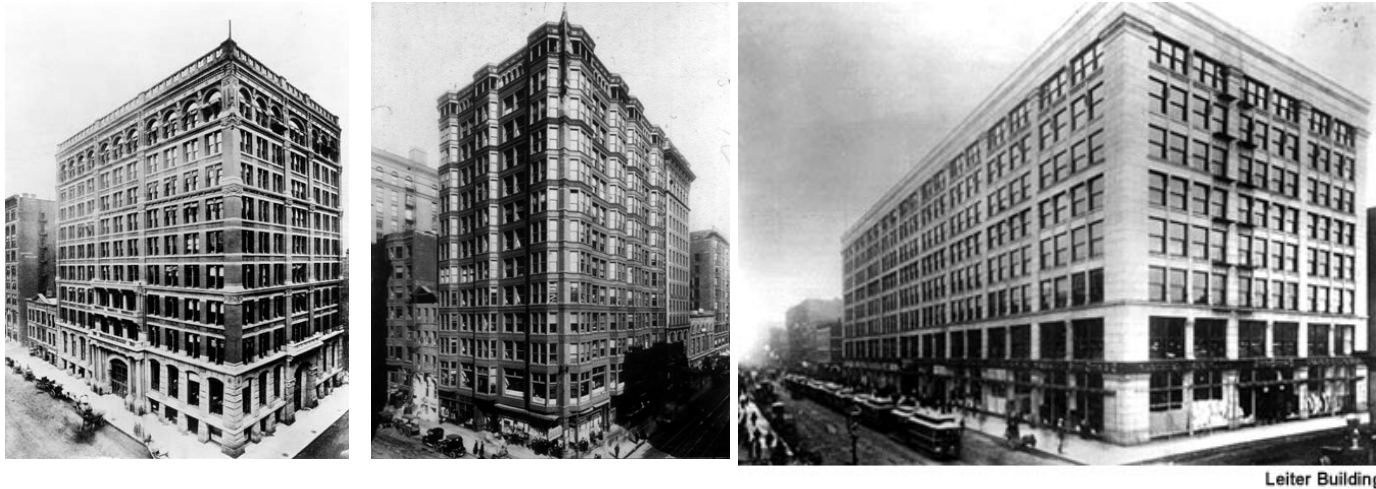
Ranná kancelář na počátku 20. století. Halová kancelář patříci jedné italské bance (1925), obsazena jen muži, bez psacích strojů a telefonů.

Kolem roku 1900 se začínají stavět administrativní budovy určené výhradně jen pro činnost administrativní. Ty první byly podobné běžným činžovním domům, jen neměly koupelny a kuchyně. Na konci 18. století vznikají první velké banky (Banque de France, 1800). Začátkem 19. století byly kanceláře a byty ještě ve stejných budovách, kanceláře byly hlavně v přízemích a mezaninech.

¹⁵ Jan Štípek; Jan Paroubek; Angelos Papadopoulos: Nauka o stavbách - Administrativní budovy; nakladatelství ČVUT, 2006

¹⁶ J. Staňková, J. Štursa, S. Voděra: Pražská architektura - Významné stavby jedenácti století, 1990

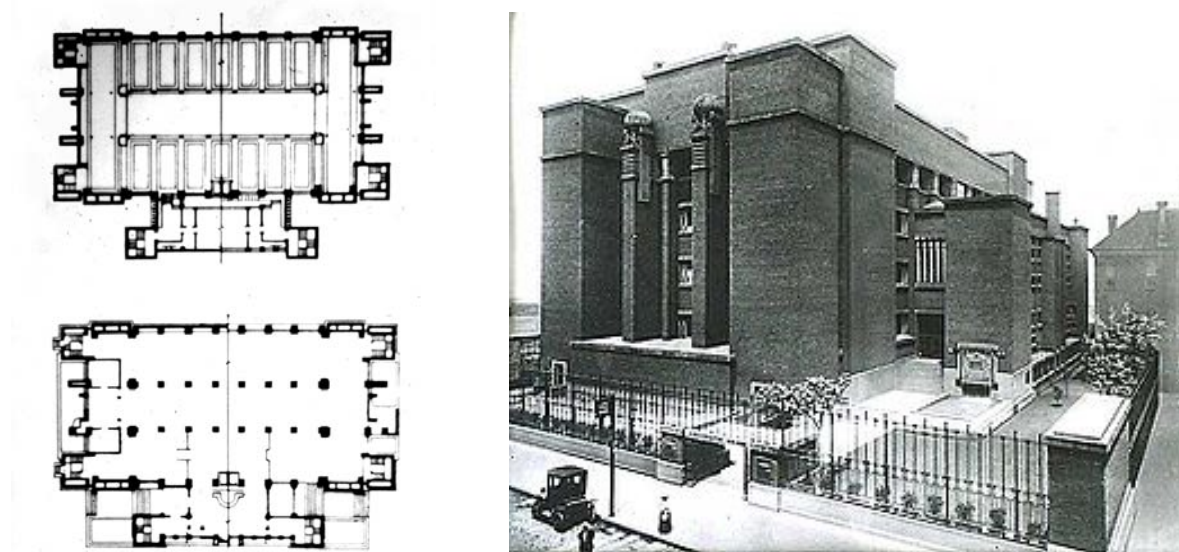
Prostory kanceláří byly postupně stavěny podle specifického modelu - továrny. Podle způsobu výrobního procesu, založeném na principu výroby a montáže, byl vytvořen přímý tok v kanceláři. Od začátku 20. století kanceláře získávaly kanceláře vzhled továrny a úředníci byli umístěni do prostorů otevřených, dlouhých a úzkých. Proto pojmy nové kanceláře daleko více pracovníků než tradiční kanceláře buňkové. V průmyslovém věku v euroamerické civilizaci podstatným způsobem narůstá potřeba administrativních pracovišť. Potřeba co největšího zhodnocení drahých městských pozemků, založená na komerčních výhodách polohy v centru města (New York, Chicago..), přinesla vznik mrakodrapu.

Významnými prvními výškovými budovami jsou například (na obrázku nahoře zleva) budovy Home Insurance Building (1884), Tacoma Building (1887) a Fair Store (1889).

Přínosem konstrukce chicagských výškových staveb bylo i dobré prosvětlení interiéru, uvolnění půdorysu od masivní zděné konstrukce a funkční univerzálnost dispozic.

Výsledkem budování výškových budov obsluhovaných výtahy vznikla kancelář 20. století, charakterizovaná jedním obrovským prostorem, identickými okny a objemovou uniformitou.

První administrativní budova architekta Frank Lloyd Wrighta, navržená v r. 1904 - Larkin Building.

Johnson Wax building, exteriér a interiér velké pracovny s pohledem na hřibové hlavice sloupů.

V Evropských zemích byly administrativní budovy, které vznikaly ve Spojených státech, napodobovány jen v omezeném rozsahu. Dále se používaly tradiční buňkové kanceláře, časem se začaly objevovat první halové kanceláře nebo menší mrakodrapy. Většinou byl problém v chybějících prostředcích a možnostech nápady realizovat. Železobetonová skeletová konstrukce, volný půdorys a zásady funkcionalismu se u nás prosadily na přelomu 20. a 30. let. Příkladem může být výstavba průmyslového města Zlína s jeho progresivní konstrukcí a přísnou stavební a provozní ekonomikou, řešeného v duchu zahradního města. Administrativní budova firmy Baťa patří k vrcholným dílům funkcionalistické architektury Československa.

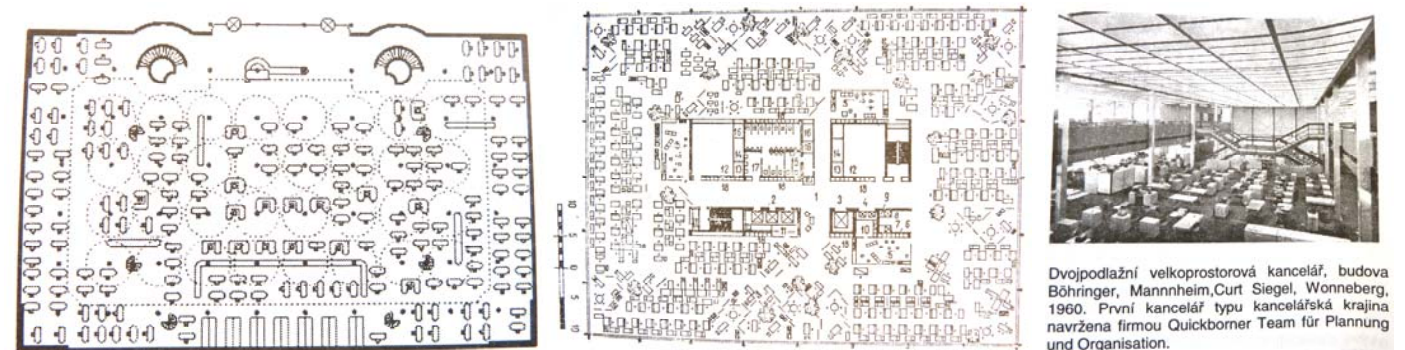
V období po druhé světové válce, označovaném jako období postindustriální, pracuje největší počet zaměstnaných ve službách.

V 50. letech byla ve Spojených státech výzva k novému myšlení vyjádřena novou formou. Amerika přijala nový architektonický výraz Evropské moderny - ocel, beton a sklo. Typické jsou výškové kancelářské budovy s pravoúhlým půdorysem.

K příkladům administrativních budov 50. let patří např. budova Seagram Building architekta Miese van der Rohe z let 1954 - 58.

Příklady velkoprostorových kanceláří: budova Krupp v Rheinhausen, W. Becker (na obrázku níže a uprostřed) dvojpodlažní velkoprostorová kancelář, budova Böhringer, Mannheim, Curt Siegel, Wonneberg, 1960 (na obrázku níže vpravo)

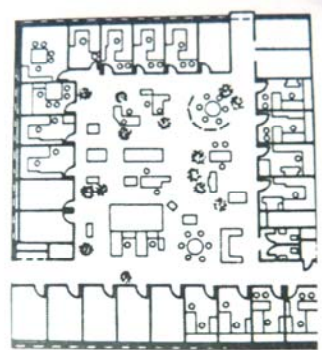
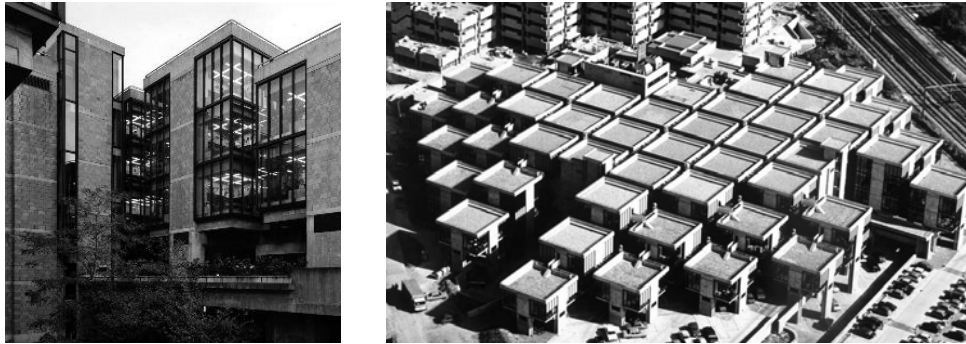

Dvojpodlažní velkoprostorová kancelář, budova Böhringer, Mannheim, Curt Siegel, Wonneberg, 1960. První kancelář typu kancelářská krajina navržena firmou Quickborner Team für Planung und Organisation.

Vývojové trendy

V 60. letech vznikají nové teorie o tvorbě kanceláří. Kvůli nastupujícímu věku informace se, aby se zvýšila produktivita práce, výrazně rozvíjí velkoprostorové kanceláře. Vzniká "office landscaping" a "bürolandschaft". Tématu uspořádání a dělení kanceláří začíná být věnována velká pozornost.

V 70. letech se architekti ve snaze najít novou funkční a lidskou formu kanceláře začali více zabývat lidským faktorem. Příkladem je např. Centraal Beheer Building, Apeldoorn, Holandsko, 1974 (na obrázku dole). Je to pokus o intimnější členění prostoru, reagující na odosobněný charakter moderní architektury.

Kombikancelář Zander & Ingström, Arch.: Lennart Bergström AB, Stockholm 1978

V 80. letech potom nové kancelářské budovy sledují všeobecný vzor úzkých staveb buňkových kanceláří, uspořádaných podél střední chodby. Novým trendem je přání zaměstnanců pracovat ve vlastní kanceláři nebo v malé skupině. Architekti přichází s pokusy vytvořit více veřejných prostranství uvnitř administrativních komplexů, vznikají tak buňkové kanceláře s veřejnými "ulicemi" kaváren apod. Vznikla také myšlenka "kombikanceláře" - kombinuje buňkové kanceláře po obvodu se společným prostorem pro zaměstnance a služby ve středu dispozice.

Kvůli rozvoji informačních technologií musela být spousta administrativních budov přestavěna, aby byla schopna absorbovat novou výpočetní techniku. Zdařilým příkladem je například budova Lloyd's v Londýně od R. Rogerse (na obrázcích níže). Problém "kam s technikou" Rogers vyřešil elegantně tím, že vlastně obrátil typickou americkou výškovou budovu "naruby" a uvnitř budovy zůstává místo pro velké střední atrium. Bez ohledu na formu se stává řešení kanceláří prstencovitě obíhajících prostory atria velmi úspěšným.

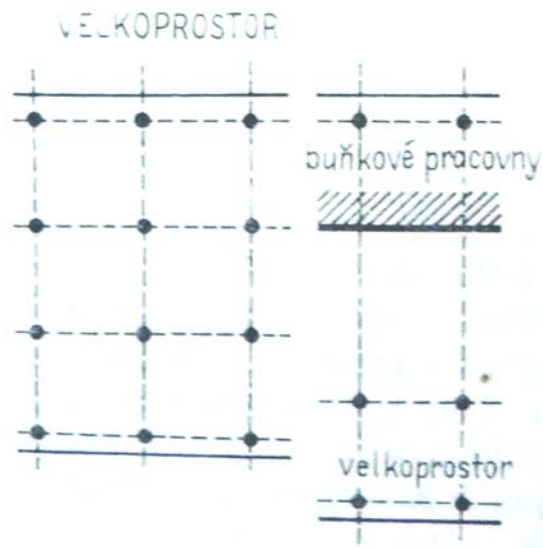
V 90. letech se stává novinkou princip nazývaný hot-desk. Zaměstnanci nemají své pevné pracovní místo, protože tráví mnoho pracovního času i jinde než v kanceláři a důležitější se stává společné pracovní prostředí nad individuálním. Tendence snižovat podlahovou plochu ještě více podpořil rozvoj komunikačních technologií.

V dnešní době informačních technologií se nabízí otázka, zda je kancelářská budova skutečně tak stabilním stavebním typem. Rozhodně budou nuceny muset překonat vzorce ze začátku 20. století.

Příkladem moderní nekonvenční kanceláře jsou například: přestava průmyslového skladiště v Los Angeles Clivem Wilkinsonem pro reklamní agenturu Chiat Day (na obrázcích dole); kanceláře Oxo Tower v Londýně od designblue nebo prostory kanceláří firmy Design Centre v Essenu od Normana Fostera.

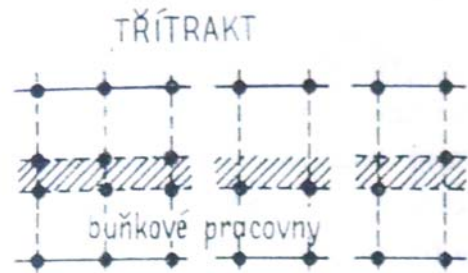
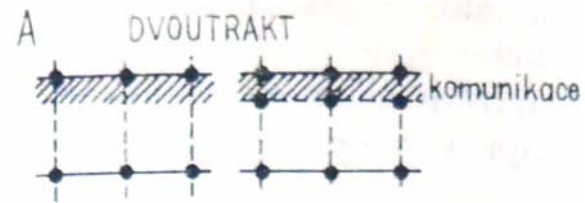

3.3.2 Možnosti půdorysného uspořádání administrativních budov

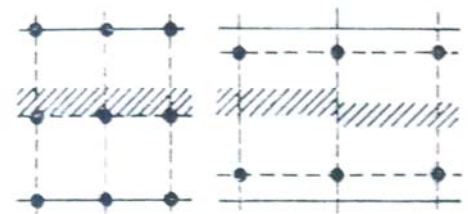

Dispoziční **jednotrakt** s jednou nebo více vertikálními komunikacemi vně (tzv. velkoprostorová kancelář). Tato dispozice je vhodná pro malé budovy (malý půdorys), u rozsáhlejších půdorysů je v centrální části nedostatečné přirozené osvětlení - je vhodné doprostřed umístit například společné prostory kombikanceláří. Velikost je limitována požadavky na požární ochranu.

Dispoziční **dvoutrakt** má kanceláře nejčastěji buňkové, po jedné straně chodby; chodba má přímé denní osvětlení.

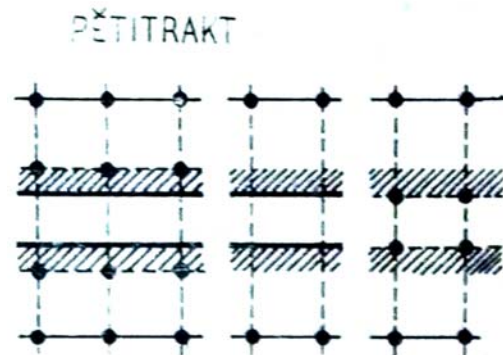

Trojtrakt je - alespoň v poměru ploch kanceláří k ploše horizontálních komunikací - hospodárnější; chodba může být prosvětlena jenom sekundárně (skleněnými dveřmi či stěnami kanceláří nebo pouze nadsvětílkou nade dveřmi a v horní části stěny) nebo z čela chodby. Případně můžou být vynechány některé kanceláře. Při zalomení půdorysu vzniká problém neosvětlených prostor v koutech.

Pětitrakt využívá střední neosvětlenou plochu pro prostory, které denní osvětlení nepotřebují (např. schody, výtahy, sklady, archivy, toalety...).

K osvětlení je také možné navrhnout dvory uvnitř budovy.

3.3.3 Dělení administrativních budov dle účelu a jejich příklady

1. budovy veřejné správy

Kapitol indického státu Pandžáb, Chardigarh, 1950-54, Le Corbusier

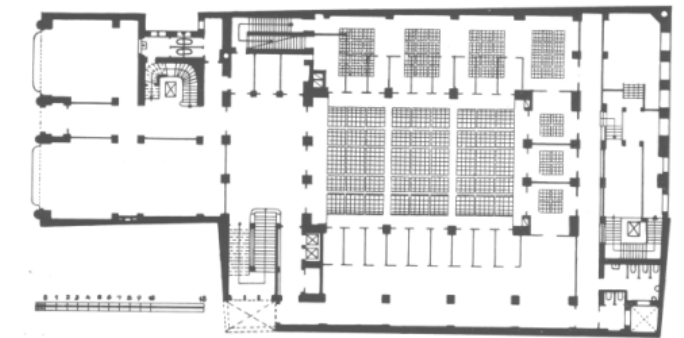
Vládní okrsek náměstí Tří mocí, Brasilia, Brazílie, 1956-60; (obrázek vpravo)

Vládní budovy Bundestagu, Berlín, Německo, 1989-2003

2. budovy pro peněžnictví

Banka Československých legií - dnes Legiobanka ČSOB, Praha, Josef Gočár, 1921;

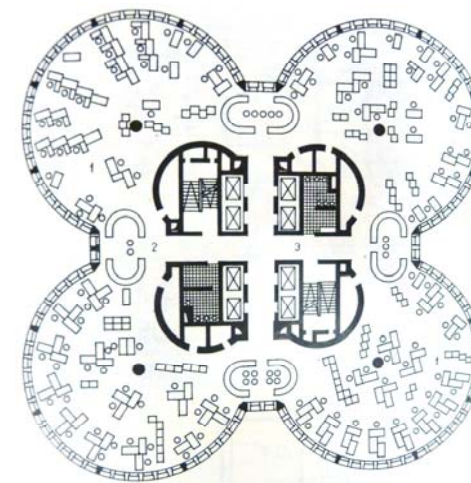

Legiobanka v Praze. Půdorys přízemí.

Sídlo ČSOB Group v Praze, AP Atelier, Josef Pleskot, 2003-07

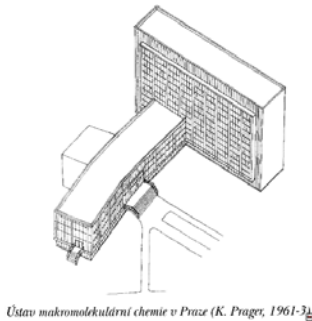
3. centrální budovy výrobních, obchodních, kreativních apod. společností

Sídlo BMW, Mnichov, SRN, Karl Schwanzer, 1968-73

4. budovy vědeckých institucí

Ústav makromolekulární chemie Československé Akademie věd, Břevnov, Praha, Karel Prager, 1958-64

Ústav makromolekulární chemie v Praze (K. Prager, 1961-3)

5. budovy světových organizací

Sekretariát OSN, New York, Harrison a Abramowitz, 1948-50

Budova UNESCO, Paříž, Francie, Marcel Lajos Breuer, Pier Luigi Nervi, 1953-56

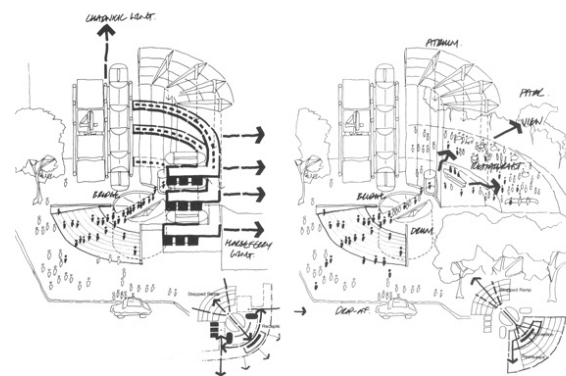

6. budovy zastupitelských úřadů

Finské vyslanectví, Washington D.C., USA, Mikko Heikkinen, Markku Komonen, Sralotta Narjus, 1990-94

7. budovy pošt a telekomunikací

Budova Channel 4, Londýn, Velká Británie, Richard Rogers, 1990-94

8. administrativní části budov či areálů pro výrobní, obchodní, zdravotnickou, dopravní a pod. činnost

Ústřední kanceláře Vitra Group, Birsfelden, Švýcarsko, Frank O. Gehry (1990-94)

V polyfunkčním komplexu, stojícím přímo na nad zastávkou metra, se nachází 82 bytů a přibližně 12 000 m² kancelářských ploch. V podzemí domu je možné zaparkovat 260 automobilů. V nárožním objektu je v parteru umístěno centrum-klubovna mládeže, která nabízí 450 m² využitelné plochy.

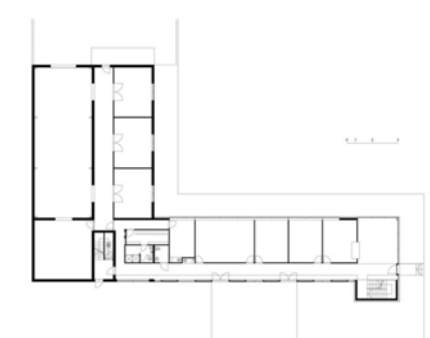

GIG - inovační centrum, Völkermarkt, Rakousko, Domenig a Wallner (1993-95)¹⁷

Objekt inovačního centra se nachází na začátku průmyslového parku Völkermarkt a tvoří jej správní budova spojená mostem s výrobní halou. Správní budova je usazena na zvýšené platformě a výtvarně (ale i místně) se tak odděluje od průmyslových hal. Správní budova má dynamický ráz - zakřivené ocelové křídlo, které se směrem nahoru zjemňuje. Umístění výtahu a schodiště je řešeno ze strany v samostatném objektu. Správní budovu tvoří betonový sokl a na něm osazena prosklená hmota kanceláří s vykonzolovanou hliníkovou konstrukcí. Ocelová konstrukce výrobních hal je opláštěná plechem. Most spojující obě tyto části tvoří ocelová příhradová konstrukce.

Administrativně výrobní objekt firmy Motorgas, Čakovice, Praha, ČR, HMArchitekti (2004-06)¹⁸

Projekt se skládá z administrativních a výrobních částí firmy Motorgas, která se specializuje na vývoj a výrobu kogeneračních jednotek. Pozemek ve tvaru L se svou geometrií stal řídicím prvkem pro všechny komponenty projektu. Základní objem budovy, taktéž ve tvaru L, vytváří specifickou identitu skladbou konceptuálních a programových komponentů. Předmětem projektu se staly tyto 4 komponenty: 1. administrativa, 2. výroba, 3. komunikace, 4. zdroje pohybu. Všechny tyto komponenty jsou vymezeny objemem a materiálem nebo barvou odrážející identitu firmy Motorgas.

¹⁷ <http://archiweb.cz/buildings.php?action=show&id=1543&type=1>

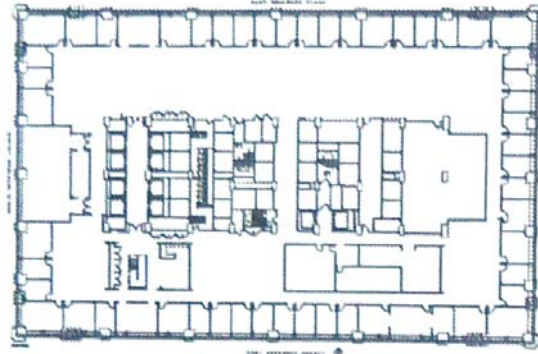
¹⁸ <http://archiweb.cz/buildings.php?action=show&id=1551>

9. polyfunkční a komerční (spekulativní) administrativní budovy

V této kapitole uvedeme příklady administrativních budov komerčních a budov polyfunkčních pouze s převládající funkcí administrativy a absencí funkce bydlení. Polyfunkční budovy s funkcí obytnou uvedeme v následující kapitole, ve které stavby popíšeme podrobněji.

John Hancock Center, Chicago, USA, SOM (1965-70)¹⁹

John Hancock Center je 344 metrů vysoký mrakodrap v Chicagu v Illinois. Je čtvrtým nejvyšším mrakodrapem v Chicagu a šestým nejvyšším ve Spojených státech. Mrakodrap byl postaven podle návrhu firmy Skidmore, Owings and Merrill. Na vrcholku mrakodrapu v 95. a 96. patře se nachází restaurace s výhledem na celé město.

La Grande Arche, La Défence, Paříž, Francie, Johan Otto von Spreckelsen, 1983-89

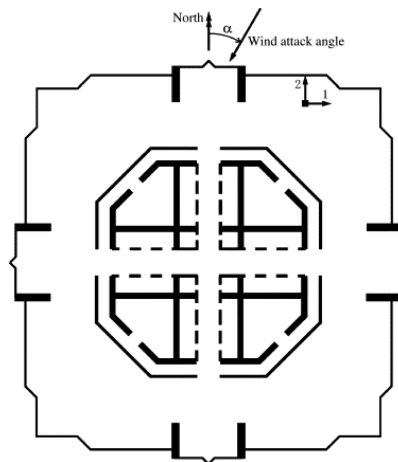
The Ark, Hammersmith, Londýn, Velká Británie, Ralpa Erskin, 1988-91

V celé budově sídlí jen firma Seagram. V půdorysech připomíná budova malou vesnici, v pohledu loď.

Jin Mao Building, Lu Jai, Šanghaj, Čína, SOM, 1993-98²⁰

Jin Mao Building (na obrázku vpravo) je 88 podlažní mrakodrap s kancelářskými prostory, obchody, službami a hotelem.

Stylizovaná fasáda z nereze a oceli opakuje projekty na pobřeží Šanghaje, čtvrti známé stylem Art Deco. Jin Mao má svým zdobením v horních patrech upomínat na tradiční čínskou pagodu. Tisíce dřevěných a cihlových pagod postavených pro čest Buddhy jsou ještě dnes roztroušeny po svazích hor. Jin Mao nepotřebuje svahy hor, vždyť ční do výšky 421 metrů nad městem. Tato závratná vertikálnost je poněkud zmírněna šestipodlažní arkádou obchodů a služeb. Kanceláře plní prvních padesát pater a pětihvězdičkový hotel Grand Hyatt se nachází v horních 38 patrech.

Administrativní budova na Rašínově nábřeží - "Tančící dům", Praha, Frank O. Gehry a Vladimír Milunič, 1993-96

Budově je přezdíváno "Tančící dům" nebo i "Ginger a Fred", podle známých tanečníků, kteří autory inspirovali. Uvnitř jsou kanceláře a v nejvyšším patře kavárna s restaurací. V přízemí a suterénu byly původně plánovány prodejní plochy, nyní slouží prostory ale jako víceúčelový pronajimatelný prostor. Tančící dům je tzv. "butikovou" kancelář (butiková kancelář je malá kancelářská budova, která počítá díky své velmi dobré dostupnosti s alternativními způsoby práce - jako např. hot desking, hotelling a další).

Administrativní obchodní centrum Zlatý Anděl, Praha, Jean Nouvel, 1996-2000²¹

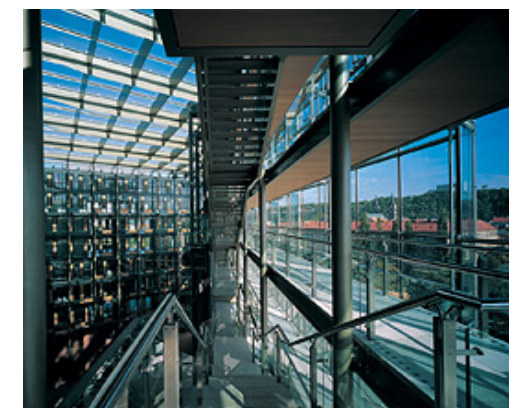

Samotný komplex sestává z několika částí, jejichž funkční dělení odpovídá současnému polyfunkčnímu městskému domu - obchody v přízemí, v patrech kanceláře. Světlou výjimkou je terasa s letní zahrádkou ve třetím patře. Nároží s Wendersovým andělem působí ve stávající městské struktuře nádherně. Především díky němu patří Anděl ke kvalitním příkladům současné architektury v Praze.

Danube House v Praze - Karlíně, KPF Associates a ADNS, 1998-2000

V přízemí objektu se nachází restaurace a kavárna, ve vyšších patrech kanceláře, řešené jako běžný pětitrakt s možností vytvořit z prostoru halovou kancelář. Boční atrium představuje celosvětový trend architektury administrativních budov.

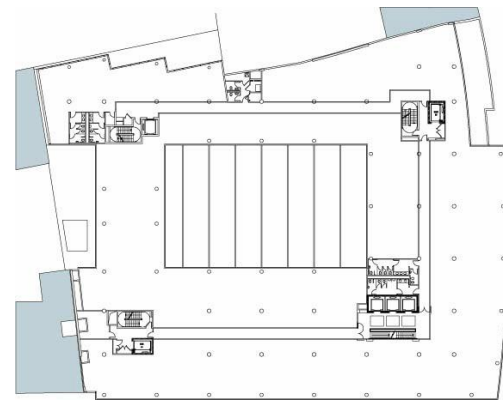
¹⁹ http://cs.wikipedia.org/wiki/John_Hancock_Center

²⁰ <http://www.archiweb.cz/buildings.php?action=show&id=434>

²¹ <http://www.archiweb.cz/buildings.php?action=show&id=398>

Centrum Karlovo náměstí "Charles Center", Praha - Nové město, J. Buček, R. Kousal, J. Goettsch, 1998-2002

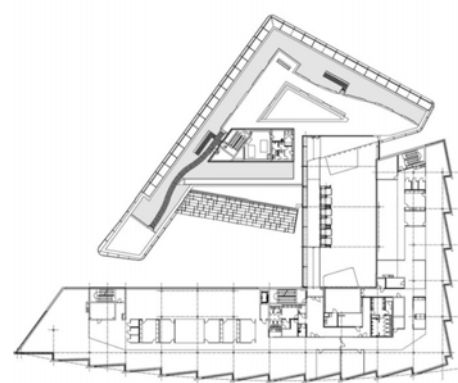
Budova je představitelem tradiční pražské městské polyfunkční stavby s kanceláři (velkoprostorovými kolem středového atria), obchody a službami. Nachází se na nároží Karlova náměstí a Resslovy ulice.

Administrativní budova BBC - Gamma, Praha - Michle, Aulík Fišer architekti, 2005-06²²

V objektu o 10 nadzemních a 3 podzemních podlažích je zastoupena převážně funkce administrativní, v přízemí se nachází ještě restaurace, kavárna a malé obchody.

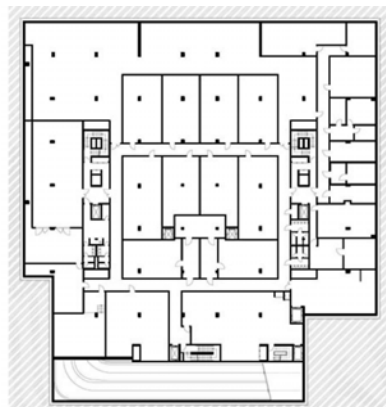
Prosklená dvorana s baterií panoramatických výtahů je těžištěm budovy. V tomto prostoru jsou kromě LOBBY navrženy i oddychové plochy s živými stromy, vstup do restaurace a espresso. Zeleň hraje

důležitou roli v konceptu celého objektu. Kromě zeleně ve výše uvedené prosklené dvoraně jsou další zelené plochy určeny spolu s vodní plochou k relaxaci zaměstnanců v prostoru nádvoří.

Budova E-Gate v Praze 6, Dejvicích, 4a architekti, 2002-07

Komerční budova skýtá 20 tisíc m² kancelářských a obchodních ploch.

²² <http://www.archiweb.cz/buildings.php?action=show&id=1572>

4 Příklady polyfunkčních domů

obsahujících i funkci obytnou

1. Polyfunkční objekt na ulici Kozí v Brně²³

Autor: Markéta Veselá (ve spolupráci s A. Nováčkovou, M. Černou, T. Tůmovou, V. Němcem)

Adresa: Kozí 5, Brno, Česká republika

Investor: Obchodní společnost JET IMPERA, a.s.

Realizace: 2009

Užitná plocha: 1548 m²

Plocha pozemku: 208 m²

"Zadáním bylo vytvořit maximální variabilní plochu pro maximální různé účely. Budoucí nájemci nebyli známi a plocha k zastavění byla velmi malá, omezení dané. Dispozice jednoduše vyplynula s možností umístění podzemního parkování do levé části, naopak do zúžené a ze dvora neosvětlené části bylo vhodné umístit hlavní komunikaci domu. Při této komunikaci vznikly dvě technologické šachty kolem ztužujícího prvku schodiště. Dispozice je zcela volná s trojicí ocelových sloupů uprostřed, na fasádě pak nosný systém představuje trojice pilířů. Původně mě napadlo pojednat tyto plochy jako interaktivní panely, které by tak trochu nostalgicky připomínaly původní pestrobarevnou plakátovací plochu, informovaly by o firmách uvnitř objektu nebo by bavily kolemjdoucí. Ale ulice Kozí není náměstí a o budoucích kancelářích v domě jsem mohla jen spekulovat. Navrhla jsem tedy do každého patra jinou dispozici, která by mohla vyhovovat různým funkcím. Kanceláře však bylo možno jednoduchou úpravou změnit na byty, hledala jsem tedy co všechny tyto funkce spojuje a jak by se dalo společně téma využít na fasádě. Tak vznikl jednoduchý nápad využívající největšího objevu přelomu století. Nový dům se nachází na území MPR vedle památkově chráněných objektů, a proto svou půdorysnou a výškovou stopou respektuje charakter okolní zástavby. Dominantním prvkem na fasádě je kamenný obklad s reliéfním písmem. Trojice pásů jemným vyosením naznačují pohyb pomyslné šroubovice, které umocňuje tok jednotlivých shluků písmen. Tmavé pozadí fasády dává vyniknout světlým kamenným pásům a bezrámová skla odráží kousky historie sousedních domů a krátce záblesky spěchající chodců.

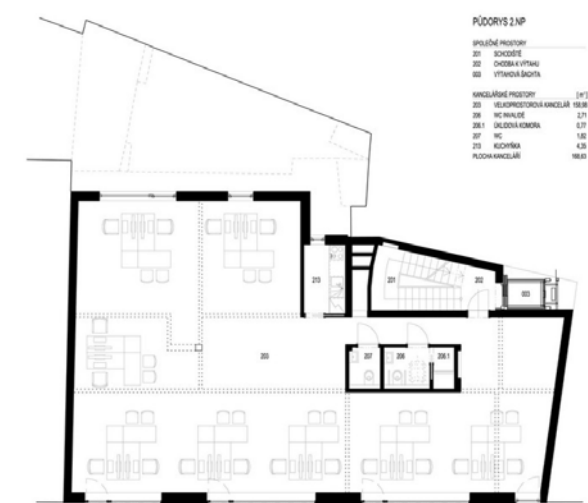
Pískovcový obklad se noří do země a sousedí s jednotlivými vstupy do objektu a pouze hlavnímu vstupu vytváří portál. Vstup uprostřed je z důvodu svažitého terénu ulice Kozí proti hlavnímu vstupu snížen a otevírá pronajimatelný prostor čitelný přes dvě podlaží již z ulice. Převýšený obchodní prostor je spojen s mezipatrem bočním vzdušným schodištěm. Nalevo je kromě vjezdu do zakladače umístěn vstup na veřejné wc. Vstupní hala je převýšeným prostorem opticky propojeným nadsvětlíkem s prodejnou a s komunikačním jádrem s výtahem a dvouramenným schodištěm, které spojuje všechna nadzemní a 1. podzemní podlaží. Ve stíněném suterénu je sklad odpadu pod ramenem schodiště, strojovna všech technologií a také rozvodna a trafostanice, jež byla podmínkou výstavby nového objektu. Čistící rohož v hale je také jediným možným otvorem sloužící případné výměně trafa. O co je složitější dispozice suterénu, o to je jednodušší variabilně řešená dispozice pater. 2.patro představuje zcela volnou dispozici pouze s jádrem uprostřed. Prostor je ponechán bez vnitřních příček jako velkoprostorová kancelář s nutným zázemím. 3.np již rozděluje prostor na kancelář se zázemím a byt 2+kk. 4.np slouží jako bytová jednotka 4+kk a 2+kk. V 5.np je 3+kk a 2kk. V 6.NP se nachází samostatná bytová jednotka

5+kk, jejíž celou východní hranu lemuje střešní terasa. 7.NP slouží jako kancelář majiteli domu. Hlavní prostor je možno oddělit posuvnými skleněnými dveřmi skrytými ve stěnách oblého tělesa, v kterém je ukryto zázemí s toaletou a obslužný bar. Jednací místnost vystupuje z dispozice do prostoru terasy, z které je po obvodu obložena dřevěným obkladem. Propojení na terasu je skrze posuvné dvoudílné dveře, jež rámuji panorama brněnského Petrova. V druhém směru je zarámován hrad Špilberk. Po konzolovitém schodišti je možno vstoupit na střechu jednací místnosti, z které je pohled na dominanty Brna ještě krásnější. Střecha nad kanceláří je zcela využita pro technologii jednotek vzt.

Z konstrukčního hlediska je dům vzhledem k tvaru parcely uspořádán nepravidelně, v hlubší části parcely se jedná o podélný dvoutakt se stejnou hloubkou traktů 5,84 m, v lichoběžníkové části půdorysu je zachována hloubka uličního traktu 5,84 m, dvorní trakt je zúžen na hloubku 1,35 m a k němu přiléhá schodiště s výtahem zavěšeným na dvorní fasádě domu. "

2.

²³ <http://archiweb.cz/buildings.php?type=1&action=show&id=2551>

Městský dům v ulici Milady Horákové²⁴

Autor:	DOBRY DŮM, s.r.o., D. Borák, H. Boráková, M. Příhoda
Adresa:	Milady Horákové 20, Brno, Česká republika
Realizace:	2008
Zastavěná plocha:	449 m ²
Plocha pozemku:	458 m ²
Obestavěný prostor:	5957 m ³

"Ulice Milady Horákové v Brně byla kdysi významnou měšťskou třídou. Na počátku 20. století zde vyrostly klenoty brněnské moderny - dvojice bohatě zdobených nájemních domů (14-16), které vyprojektoval Josef Müller, a opodál byla v roce 1904 podle projektu Huberta Gessnera vystavěna Okresní nemocenská pokladna (24-26). Je to vynikající dílo člena uměleckého spolku Wiener Sezession, rozvíjející architektonické zásady jeho učitele Otto Wagnera. Jde o významný doklad geometrizující fáze vídeňské secese, preferující účel, jemuž se podřizuje konstrukce a materiál. Příklad progresivního užití keramického obkladu. Fasáda vyskládaná z červených a zelených glazovaných cihel je neobvyklou kombinací barev a zaujme nejen barevností, ale také díky osazeným arkýřům svojí členitostí. V současné době působí trochu omšelým dojmem, a to zvláště vůči dvěma rekonstruovaným již zmíněným nájemním domům. Na svůj nový kabát čeká.

Mezi těmito významnými sousedy vyrostl v proluce na místě, kde kdysi stával tzv. Juranův dům a později až do roku 2006 zde byl provozován autobazar, zcela nový polyfunkční objekt se vzorkovnou-obchodem, administrativou, dvěma mezonetovými byty a podzemní garáží. Klient navázal na svoji předchozí spolupráci s architektem a splnil si svůj sen. Jeho představou byl jednoduchý dům, barevně střídavý, moderního designu a především funkční. Navržený dům se stal integrální součástí ulice a vědomě navázal na okolní stavby. Je logickým pokračovatelem historického vývoje měšťských domů.

Určitým problémem se ukázal legislativní požadavek na počet parkovacích míst. Devět stání, ke kterým je přístup průjezdem, jenž zároveň slouží jako autovýtah zaparkovaný v poloze přízemí, bylo umístěno ve dvorní části za domem. Některá z nich budou časem stíněna pnoucí zelení na navržené pergole ze zinkovaných profilů. Ostatních 12 stání bylo navrženo v podzemní garáži, která se nachází v suterénu pod budovou a plochou dvora.

Dalším regulativem byl požadavek na výšku budovy. Paradoxem je, že radiotelegrafní paprsek vedoucí napříč městem těsně nad střechami budov brání "růstu" města. Navržený polyfunkční dům navazuje výškou na okolní zástavbu. Ve dvorní části má sedm podlaží. Směrem do ulice šesté a sedmé podlaží, kde se nachází mezonetové byty, ustupuje, tak jako ustupují sedlové střechy sousedních domů, a ubírá na hmotě objektu. Celková výška domu je stejná jako výška domu Milady Horákové 24. Odstupňovaná podlaží vytvořila před byty plochu, která byla využita pro umístění teras. Zábradlí je z lepeného bezpečnostního skla upevněného sevřením a je bez horního madla. Pro navození ještě většího pocitu sounáležitosti s ulicí tvoří podlahu teras betonová dlažba.

Dům se nachází v místech, kde kdysi protékala říčka Ponávka, ta byla poněkud nedůsledně zatrubněna a nyní teče v blízkém podzemí. Celé území je oblast naplavenin této říčky. Zvodnělé písky se střídají s proměnlivými štěrkovými lavicemi a hlinitojílovými čočkami. Na celém staveništi je souvislá a vysoká hladina spodní vody,

navrtná v úrovni cca 2,2 m pod povrchem. Zakládací podmínky byly velice složité. Objekt je založen na pažených velkopřůměrových pilotách a železobetonové základové vaně. V místech dojezdů výtahů jsou železobetonové dojezdové šachty.

V suterénu objektu se nachází garáže.

V prvním podlaží je umístěn průjezd, vstup do komunikačního bloku budovy se schodištěm a výtahem, dále pak obchod, který může být i dvoupodlažní. Je připraveno propojení s druhým podlažím ocelovým vnitřním schodištěm. Ve třetím, čtvrtém a pátém podlaží jsou umístěny variabilní pronajímatelné plochy, kde mohou být kanceláře nebo byty. Volná dispozice okolo schodišťové věže a instalační šachty v každé ze štítových stěn umožňuje vestavět do každého poschodí prostory pro jednoho nebo dva nájemníky.

V šestém a sedmém podlaží jsou dva mezonetové byty s balkony a lodžemi. Jeden má výměru 128 m² a terasy o výměře 42 m², druhý má výměru 162 m² a terasy o výměře 42 m².

Celá budova má půdorysné rozměry 13,4x18,0 metrů, parkoviště ve dvorní části 13,4x15,5m.

Parter a 2. NP jsou obloženy deskami z umělého kamene s velkoplošným zasklením. Zbytek uliční fasády je omítaný na zateplovacím systému. V uličním průčelí domu jsou v administrativní části navržena velká francouzská okna. Nad okny jsou kryty vestavěných žaluzií a nasávacích otvorů VZT. Hliníková okna s vnějšími žaluziemi zachovávají horizontálu, nikoliv však vertikálu. Jejich velikost i výška je různá, na fasádě vytváří hravou mozaiku. V interiérech okna bez parapetů a různých výšek tvoří působivý výtvarný akcent, který vyžaduje i originální řešení celého interiéru. Návrh byl součástí projektu. V interiéru mezonetových bytů byly použity jak vybrané výrobky z nabídky designérských firem, tak výrobky zhotovené na míru - stěny pro audio- a videotechniku, vestavěné šatny u každého z pokojů a kuchyňské linky. Pro prosvětlení prostoru předsíně byla navržena prosklená stěna, graficky pojeďnaná výtvarnicí Magdalenou Říchnou. Motiv symbolizující živly země, voda, vzduch nalezneme i na skleněném obkladu za kuchyňskou linkou. Kromě návrhu skleněných tabulí výtvarnice řešila i informační systém v celé budově. Použitý materiál - eloxovaný hliník - reflektuje architektonický design a zpřijemňuje pobyt v domě."

půdorys 6. NP

²⁴ <http://www.archiweb.cz/buildings.php?action=show&id=2132>

3. Obytný a kancelářský dům Wimberggasse²⁵

Autor: Delugan_Meissl Associated Architects | R. Delugan, E. Delugan - Meissl

Adresa: Wimberggasse 14-16, Vídeň, Rakousko

Realizace: 1999-2001

Zastavěná plocha: 2600 m²

Plocha pozemku: 2900 m²

Užitná plocha: 5700 m³

"V blokové zástavbě centrální zóny rakouské metropole vyrostl v široké proluce velmi zajímavý dům. Architektonická kancelář manželů Deluganových nepatří mezi žádná architektonická ořezávátka. Jejich návrhy ožívají vídeňskou stavební strukturu o jedinečnou vrstvu přelomu století. Nově vznikuvší dům na Wimberggasse je spojením obytné a výrobní urbanistické funkce. Osobně nepatřím k lidem, kteří by přikládali funkčnímu zónování města významnou roli. Veškeré snahy po regulaci funkční složky sídla vedou jen ke komplikacím a jedinou možnou cestou je negativní plánování - stanovení nepřipustného funkčního využití území namísto hledání ideálního řešení. Město musí být ve všech iteracích svého fraktálu funkčně promísené. Praktickou ukázkou atomu promísené městské sloučeniny může být právě dům na Wimberggasse. Svou užitnou plochu totiž dělí mezi bydlení (3200 m²) a výrobu-administrativu (2470 m²). Obyvatel domu tak nemusí dojíždět za prací na druhý konec města, ale jednoduše sjede výtahem do nižších pater. Tento polyfunkční přístup má v okolí Wimberggasse dlouhou tradici, ostatně na tomto principu fungují všechny zdravé části měst... Dům je členěn do dvou základních tektonických částí. Na vstupní a kancelářské podnoži spočívá korpus pěti obytných podlaží. Bytová část domu je založena na oblíbené hravé ortogonální kompozici tvůrců, avšak dvorní kancelářská část se již uchyluje k nepravdělné dekonstruktivní geometrii. Dvorní část se zelenými střechami je zajímavým přírůstkem do moderních "urban landscapes". I krátké setrvání mezi vynořujícími a zanořujícími se dvorními prsty je úžasným zážitkem. Finta s prosvětlením kancelářských ploch a přítomnost venkovní terasy činí z tohoto pracovního prostředí nesmírně lukrativní prostor. Obytná část je rovněž architektonicky "nabita". Z velkorysého vstupního foyer směřují dvě komunikační jádra do horních obytných pater. Uliční fasádu ovládá 2 metry hluboká kulisa zimních zahrad. Jejich plášť tvoří sklo s vyleptaným rostlinným motivem. Tato část domu je impozantní ve večerních hodinách, kdy se rozzáří byty nájemníků. Jedinečná podívaná... Což lze ostatně říci o celém domě. "

²⁵ <http://www.archiweb.cz/buildings.php?action=show&id=229>

4. Polyfunkční dům Běžecká²⁶

Autor: 4A architekti, L. Obal, J. Schindler
Adresa: Běžecká, Strahov, Praha, Česká republika
Realizace: 2003-05
Zastavěná plocha: 1450 m²
Obestavěný prostor: 19220 m³

"Místem stavby je zelená placka na vrcholu Strahovského kopce se sportovišti a pásem volného pozemku mezi tréninkovým okruhem Rošického stadionu a Běžeckou ulicí.

Spojení bytů pro sportovce s jejich klubovny, stejně jako domu a tribuny, definují tento pozemek. Jednoduchá forma opakujících se buněk řazených vedle sebe, která má příčnou nosnou konstrukci. Dům má možnost být zkrácen nebo protažen. Horizontální hmota se západovýchodní orientací je rozdělena únikovými schodišti na tři části. V ulici je ležatost domu podtržena lodžemi, balkony a terasami s převýšenými okny, které navozují, stejně jako komunikační pavlače obrácené na stadion, pocit pohybu po jeho tribuně. Dům využívá klesajícího terénu Běžecké ulice pro vytvoření polozapuštěného otevřeného parkoviště. Místo vjezdu je zdůrazněno posunutím hmoty domu z ulice směrem na stadion. Přízemí je z větší části určeno pro zázemí sportovců, nad kterými je ve třech patrech jejich bydlení různé velikosti.

Dům by měl poskytovat klidné zázemí a nadhled nad tempem dneška, jehož děj se tady odehrává na závodní dráze. "

²⁶ <http://www.archiweb.cz/buildings.php?action=show&id=594>

5. Polyfunkční dům Rosengarten²⁷

Autor: Max Dudler

Adresa: Arbon, Švýcarsko

"Ve městě Arbon na švýcarské straně Bodamského jezera byla dokončena hrubá stavba projektu s názvem Rosengarten (Růžový sad), jehož autorem je berlínský architekt Max Dudler. Arbon ve švýcarském kantonu Thurgau se nachází na místě římské osady Arbor Felix (Šťastný strom), přičemž historii osídlení lze vystopovat až do mladší doby kamenné. Dudlerův návrh se odkazuje na dlouhou tradici a přispívá ke zahušťování městského centra. Pozemek leží podél železniční tratě vedoucí do středu Arbon. Návrh přichází s jednopodlažním komerčním soklem, z něhož pak vyrůstá šestice stupňovitých obytných věží. Odsazováním, otáčením nebo zrcadlením obytných věží vznikají poloveřejné cesty a náměstí pro setkávání obyvatel, čímž vzniká členitá 'městská zahrada'. Fasádu tvoří rámová konstrukce s vyzdívkou odkazující na historii Arbon. Rastr nosných prvků představují hladké plochy probarveného betonu. Výplň je ze stejného materiálu, avšak „hrubou strukturou připomíná odlitek stěny v kamenolomu.“ Nejvyšší sedmipodlažní objekt na jižním konci areálu přebírá výšku od sousední budovy banky UBS. Společně s další seštipodlažní obytnou věží vzniká na jihu nástupní předprostor lemovaný stávající skupinou stromů. Z krytého podloubí lze vstoupit do jednotlivých obchodů v přízemí. Na sever se stupňují další čtyři obytné obytné stavby. Nároží těchto čtyř a pětipodlažních domů zůstává volné, aby zde mohly vzniknout kryté lodžie a terasy. Stupňovitá forma umožňuje vychutnat si z každého bytu výhledy na jezero, historickou část města nebo daleké Alpy. "

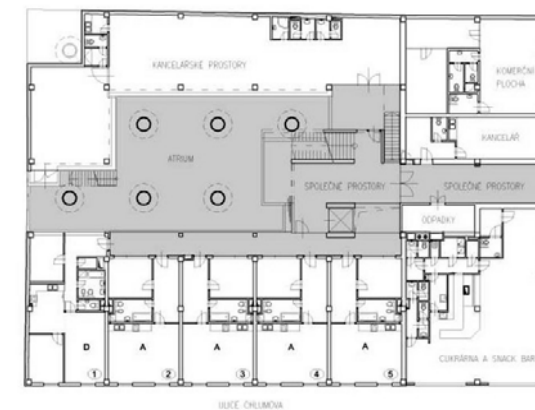

²⁷ <http://www.archiweb.cz/buildings.php?action=show&id=10037>

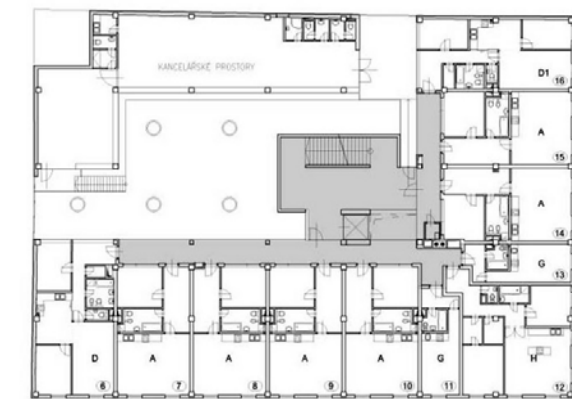
6. Polyfunkční dům Eucon²⁸

Autor:	Fránek Architects Z. Fránek, K. Casková
Adresa:	Chlumova 202, Žižkov, Praha, Česká republika
Investor:	Eucon s.r.o.
Realizace:	2004-05
Užitná plocha:	7026 m ²
Zastavěná plocha:	1316 m ²
Plocha pozemku:	1316 m ²
Obestavěný prostor:	26300 m ³

"Tématem našeho žižkovského domu je minimálními prostředky tvořená schránka členěná synkopickým rytmem s důrazem na detaily. Mat a odlesky mění se při průchodu světla úzkými ulicemi Chlumovou a Šaldovou tvoří jediné "zajímavé". Požadavek regulace bylo členění objektu dle původních parcel. Malé pavlačové byty spodních pater jsou doplněny velkými byty s atriem a bazény v patrech nejvyšších. Schránka domu skrývá překvapení uvnitř dvora, kde je kompozice formálně bohatší a předpokládá aktivní život obyvatel - obytná zahrada nad podzemními garážemi a široké pavlače. Hmotovou a ideovou protiváhou bytového domu je ze šestého podlaží přístupný dům investora."

půdorys 2.NP

půdorys 1.NP

²⁸ <http://www.archiweb.cz/buildings.php?action=show&id=516>

7. Polyfunkční dům Lučina²⁹

Autor:	K4 a.s. M. Schneider, L. Kouřilová
Adresa:	Nejedlého, Lesná, Brno, Česká republika
Investor:	REKO
Realizace:	2006
Užitná plocha:	8891 m ²
Zastavěná plocha:	2421 m ²
Obestavěný prostor:	33192 m ³

"Brněnské sídliště Lesná vznikalo na přelomu 60. a 70. let minulého století. Architekti, kteří ho projektovali, čerpali inspiraci v dalekém Finsku. Na tehdejší dobu tak vzniklo v našich podmínkách poměrně ojedinělé sídliště.

Mezi panelovými domy byly v zeleni zasazeny objekty pro občanskou vybavenost. Ty však se změnou doby ztratily svoji funkčnost a začaly zůstat prázdné, nevyužívané. Obchody a další služby se přesunuly jinde. Vznikla tak myšlenka využít stávající objekt, zachovat v něm prostor pro obchod a doplnit ho o bydlení.

Na rozdíl od okolních nástaveb na panelových bytových domech a přistavovaných balkonech ve stylu často mezi lidmi označovaném jako "podnikatelské baroko", zvolil architekt pro nový objekt strohou, čistou architekturu. Díky tomu dům citlivě zapadá do stávající zeleně. V projektu byly částečně využity stávající nosné konstrukce a doplnily je třípodlažní nástavba a šestipodlažní přístavba.

Architektonický koncept návrhu je založen na rozdělení objektu na jižní a severní trakt. Ty jsou vzájemně propojeny otevřenou komunikační galerií, která prochází vertikálně přes všechna navrhovaná podlaží. Severní trakt je dále rozdělen vynecháním jednoho šestimetrového modulu na dvě části. Toto řešení výrazně akcentuje schodiště, jež tímto prostorem prochází. Na východní fasádě je na galerii napojen solitérní objekt vertikálního charakteru - "věž", který tvoří výraznou dominantu ze strany hlavního příjezdu. Zde je také hlavní schodiště s výtahem propojující všechna podlaží.

Na střeše budovy jsou umístěny v pravidelném rastru nástavby s terasami, patří k bytům ve čtvrtém podlaží. Tyto nástavby svým rytmem, ale i odlišným materiálovým výrazem zjemňují relativně strohý charakter celého objektu.

Při návrhu hmoty domu a dispozičního řešení jednotlivých podlaží musel být brán zřetel na dostatečné oslunění a osvětlení plochy bytů.

V Polyfunkčním domě Lučina vzniklo 49 bytů a 18 jednotek pro integrovanou funkci bydlení. V prvním nadzemním podlaží severního traktu je navíc prostor pro dvě komerční jednotky. V podzemí severního traktu je hromadná garáž s 36 stáními, v podzemí přístavby jsou tři jednotlivé garáže a další parkovací stání jsou provedena ze severní a východní strany domu. Ve dvou podlažích jižního křídla, využívající prostor původního objektu, jsou situovány jednotky pro integrovanou funkci bydlení, které umožňují i případné bezbariérové bydlení.

V nástavbě 2.NP až 4.NP severního a jižního traktu a celém prostoru nově přistavěné věže - 6.NP, je vybudováno celkem 49 bytů o velikosti 42,7 m² až 164,6 m² podlahové plochy. Z tohoto počtu je 17 bytů provedeno jako

mezonetové, využívající prostor nástaveb 4.NP severního a jižního traktu.

Přístup do bytů je z galerií, které jsou situované do atria mezi severním a jižním traktem, napojené na dvě schodiště. Tak vzniknul bytový dům, který je v našich podmínkách neobvyklý. Díky galerii s pavlačemi, odkud jsou vstupy do jednotlivých bytů, se budou jejich obyvatelé zcela určitě potkávat. Navíc velkými okny ze svých kuchyní, jež jsou směřovány také dovnitř "atria", si vidí - jak se říká - až do talíře. Anonymita jako v klasickém paneláku, kde lidé vystoupí z výtahu a z tmavé chodby zmizí za dveřmi, tak vzala za své. "

²⁹ <http://www.archiweb.cz/buildings.php?action=show&id=1327>

8. Polyfunkční dům River Diamond³⁰

Autor:	Šafer Hájek Architekti J. Šafer, P. Čížková, L. Fecsu, O. Hájek, T. Pavlík, O. Rosová
Adresa:	Rohanské nábřeží, Karlín, Praha, Česká republika
Investor:	Riverbank Development, s.r.o.
Realizace:	2007
Užitná plocha:	22800 m ²
Plocha pozemku:	9691 m ²
Obestavěný prostor:	3840 m ³

"Urbanismus lokality

V lokalitě Karlína a v těsné blízkosti řeky představuje River Diamond jedinečnou příležitost pro vytvoření současného modelu pražského nábrežního rezidenčního bloku. Pevná hmotová urbanistická forma objektu vycházející z konceptu souboru budov River City. Původní uzavřený blok autoři River Diamondu změnil na městský blok tvaru U, který je otevřen severním směrem k řece Vltavě.

Architektonický návrh

River Diamond je rezidenční palác, který spolu se sousedícími monumenty administrativních budov, ministerstev či velkých hotelů dotváří tuto část vltavského nábreží.

Jižní křídlo podél Rohanského nábreží je pevná jednoduchá hmota ve tvaru kvádrů, která naznačuje příbuznost s vedlejšími novými budovami komplexu River City. Je obložena pískovcem v kombinaci s obkladem z předzvětralé mědi a skla. Jižní fasáda je navržena jako abstraktní kompozice větších a menších zasklených ploch spolu s horizontálními fragmenty říms, francouzskými okny a markýzou zvýrazněným vstupem do showroomu na ose fasády. Tato fasáda je investorem i autory vnímána jako zásadní pro prezentaci objektu ve vztahu k městu. Další dvě křídla jsou jakoby připevněna ke své „kotvě“ - k jižnímu křídlu. Téměř klasická rezidenční artikulace, načrtnutí měkkého lidského měřítka. Střešní krajina kombinující artikulaci křídel budovy s obyčnou střechou. Hledání rozmanitosti uvnitř pevných pravidel obdélníka. Jistota základního tvaru se svobodným gestem dvorní zahrady.

Tato křídla budovy jsou tvarově bohatší nežli jižní křídlo. Využívají motiv uskočených horních podlaží, rytmicky opakovaných větších arkýřů a balkonů pro dosažení odpovídajícího měřítka. Fasády křídel jsou tvarově děleny jak vertikálně, tak i horizontálně. Základní vertikální dělení je naznačeno ustoupením nejvyšších tří podlaží a obkladem v předzvětralé mědi.

Hlavní vstup do rezidenční části je přes recepci, která zajišťuje bezpečnost a některé služby, dále prostorem vnitřní zahrady k jednotlivým komunikačním jádrům. Zahrada je navržena v jednoduchém japonském stylu v kombinaci vodních ploch, vodotrysků, vzrostlé a nízké zeleně, balvanů a cestiček. Ze strany atria část zahrady využívají i mezonetové byty jako privátní předzahrádky. Od vnějších parkovacích ploch komplexu River City je zahrada oddělena větší vodní plochou

Převážná část přízemí je přístupná z vnějších prostor a parků River City a je navržena jako obchodní plochy, kavárny apod. Nejvýznamnější nebytový prostor v jižním křídle je uvažován jako showroom s osovým vstupem z Rohanského nábreží, akcentovaným dvoupodlažní markýzou.

Všechna nadzemní podlaží jsou využívána pro byty (230 byt. jednotek). Bytové jednotky v posledním ustupujícím podlaží jsou propojeny se střešní krajinou a ta je tak využívána z velké části jako pobytová, jako terasy včetně zeleně.

Dvě podzemní podlaží slouží pro parkování s příjezdem buď přímo z Rohanského nábreží (návštěvníci), nebo ze společného podzemního tunelu v rámci komplexu River City. "

³⁰ <http://www.archiweb.cz/buildings.php?action=show&id=2002>

9. Polyfunkční dům Erwin³¹

Autor: QARTA ARCHITEKTURA s.r.o. | J. Řezák, D. Wittassek, spoluautor K. Immrová

Adresa: Kischova, Nusle, Praha, Česká republika

Investor: Riverbank Development, s.r.o.

Realizace: 2010-12

Užitná plocha: 5265 m²

Plocha pozemku: 1330 m²

Dačického.

"Polyfunkční dům Erwin byl vystavěn na rohové proluce v těsné blízkosti stanice metra Pražského povstání. Objekt má 2 podzemní a 9 nadzemních podlaží, poslední podlaží je ustupující.

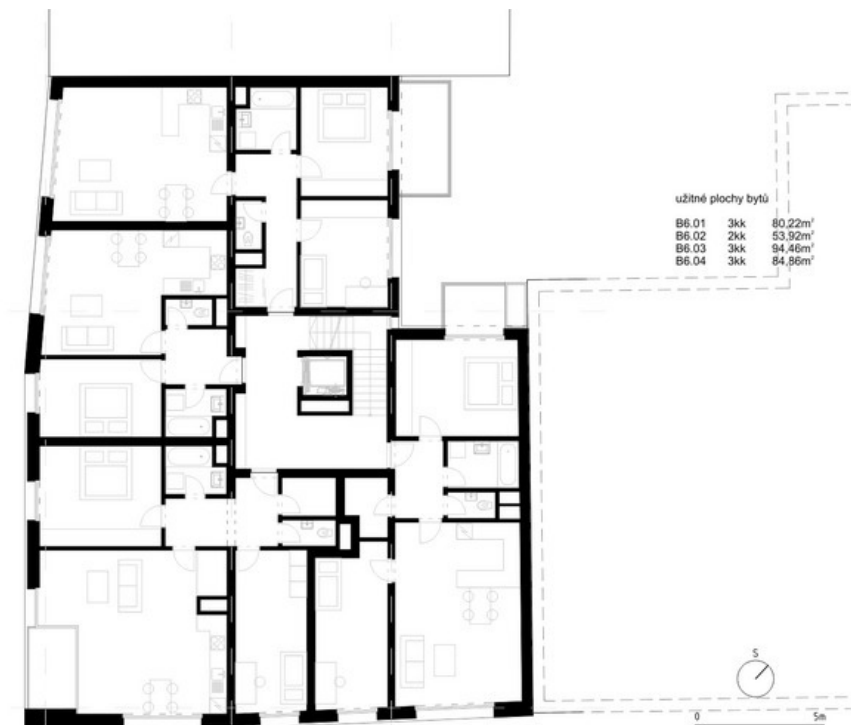
Dům doplnil prázdnou parcelu a zvýrazňuje nároží s návazností na okolní zástavbu. Nároží ve 3. až 6. patře se váže na výšku protějšího objektu v ulici Dačického. Výška 8. NP se přizpůsobuje výšce sousedního panelového domu.

Fasáda je tvořena titanizinkovými panely, které jsou prořezány horizontálními pásy okenních otvorů prostřídáných s omítanými meziokenními výplněmi. Omítané části jsou tvořeny z dnešního pohledu netradičním způsobem, z pohledu historie však způsobem běžným. Jde o svisle profilovanou plochu, povrch tvoří vlny o výšce cca 7 mm. První podzemní podlaží je navrženo v celé ploše vnitrobloku, jeho střeška je tvořena jako zelená v kombinaci se zpevněnými plochami. Zaručí tak pohled z bytů do klidu a zeleně.

Vstup pro pěší je z ulice Kischova, vjezd do suterénu – parkingu je z ulice

V přízemí objektu je umístěna komerční plocha. Ve vyšších podlažích se nachází byty. V podzemních podlažích jsou parkovací stání pro potřeby domu i s menší rezervou. V objektu se nachází 31 bytových jednotek o velikostech 1kk až 4kk, 1 ateliér, 2 komerční prostory a 44 parkovacích stání.

Jednotlivá patra jsou vertikálně propojena centrálním výtahem. Z prostorově komfortních chodeb jsou vstupy do samotných bytů. V posledním ustoupeném podlaží se nachází jeden velkoplošný byt s terasou. Obytné místnosti jednotlivých bytů jsou orientovány jihovýchodně až jihozápadně, tato orientace zaručí dostatečné proslunění. Ložnicové části bytů jsou orientovány do klidného dvora s úpravou zelených ploch. "

půdorys 6. NP

³¹ <http://www.archiweb.cz/buildings.php?action=show&id=3626>

10. Polyfunkční dům Victoria³²

Autor: GRIDO | P. Sticzay-Gromski, M. Kolčák, P. Rajchlová, D. Bartoš, M. Šutá

Adresa: Košická 49, Bratislava, Slovensko

Realizace: 2010

Užitná plocha: 31000 m²

Zastavěná plocha: 3305 m²

Obestavěný prostor: 119650 m²

"Všechny projekty se v určité chvíli stávají kompromisy, kompromisy mezi přáním investora a možnostmi pozemku, kompromisy mezi vizí architekta a schopnostmi realizačního teamu. Architektura vždy byla a bude věcí kompromisu - to je pro ni typické a zároveň specifické. Od umění kompromisů závisí, jestli dům bude stylový a provokující nebo jenom nenápadně sloužící, zda objekt rozezná a zviditelní "génus loci" daného místa a nebo jenom vyplní prázdný prostor.

Pozemek polyfunkčního objektu Viktória byl složitý jako všechny pozemky v centrální oblasti Bratislavy. Leží na rozhraní dvou světů - rušného bulváru a pokojné residenční čtvrti. Samotné zájmové území bylo bohužel oddělené od Košické ul. parkovištěm, které zabraňovalo, aby navržený objekt dosáhl na uliční frontu, a tím splnil podmínky regulačního plánu.

Vítězný soutěžní návrh počítal s masivním devítipodlažním blokem, umístěným za parkovištěm, na pozemku investora. Nemožnost obhájit uliční čáru Košické ulice projekt kompenzoval vystrčením výrazných dvoupodlažních konzol až na úroveň Košické ulice - nad parkoviště. Přesunutím těžiště objektu do obrovských konzol nad vzduchoprázdným parkovištěm vzniklo napětí, které se stalo součástí pouličního divadla velkoměstského bulváru. Dům baví a zároveň vzniká parafráze na polyfunkční podloubí.

V další etapě developování pozemku pokračovalo zatížením odvrácené strany ulice - trochu v rozporu s okolní zástavbou, která se ale v současnosti výrazně zahušťuje. Konečný tvar souboru budov oživuje tradici poloveřejného vnitrobloku, který ale není záměrně úplně uzavřený ani rovnoměrně obestavěný. Do boční Viktorínovy ulice se blok otáčí nižším čtyřpodlažním křídlem, které svoji výškou představuje regulaci původní zástavby na tomto místě. Na západě soubor výškově kulminuje dvanáctipodlažním křídlem. Tuto výškovou disproporcii soubor kompenzuje diferencovanou fasádovou skladbou. Východní - uliční křídlo (9NP) tvoří spolu s jižním (5NP) a severním (5NP) křídlem statickou podnož, obloženou keramickou mozaikou ve dvou barvách do ulice do ulice červenohnědou a do vnitrobloku bílou. Tato sestava představuje statický podvozek, na který v místě západního křídla je položena sedmipodlažní nástavba. Tato nástavba je v kontrastu s ostatní hmotou bloku, roztržena do jednotlivých podlaží, obložených zeleným sklem. Vzájemným poposouváním podlaží vzniká dynamický efekt, kterým se hmota jakoby "svlékala z kůže".

Funkčně a provozně soubor objektů polyfunkčního domu Viktória představuje standardní bratislavské zadání, ve kterém komerční prostory, orientovány do ulice, jsou doplněny ve vyšších patrech bydlením středního a vyššího standardu. V objektu se nachází 170 bytů, 1300 m² obchodních prostorů a 3000 m² administrativní plochy. Garáž pojme 301 aut. Ve vnitrobloku se nachází zelené atrium proměněné v obytnou zahradu. "

³² <http://www.archiweb.cz/buildings.php?action=show&id=3611>

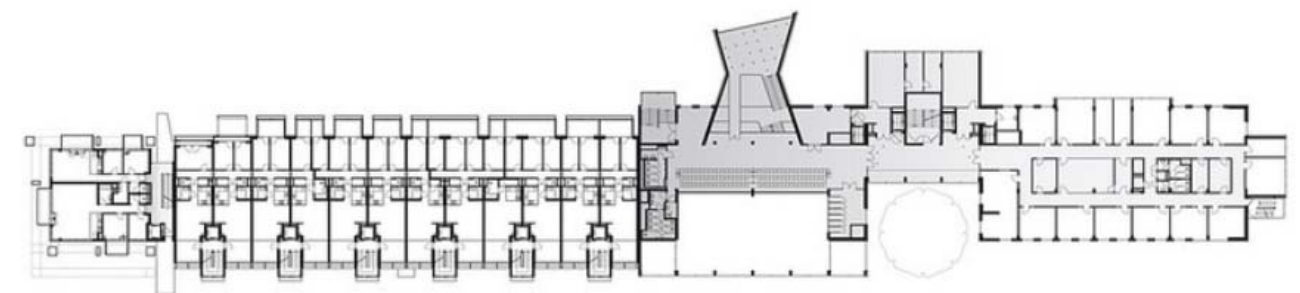
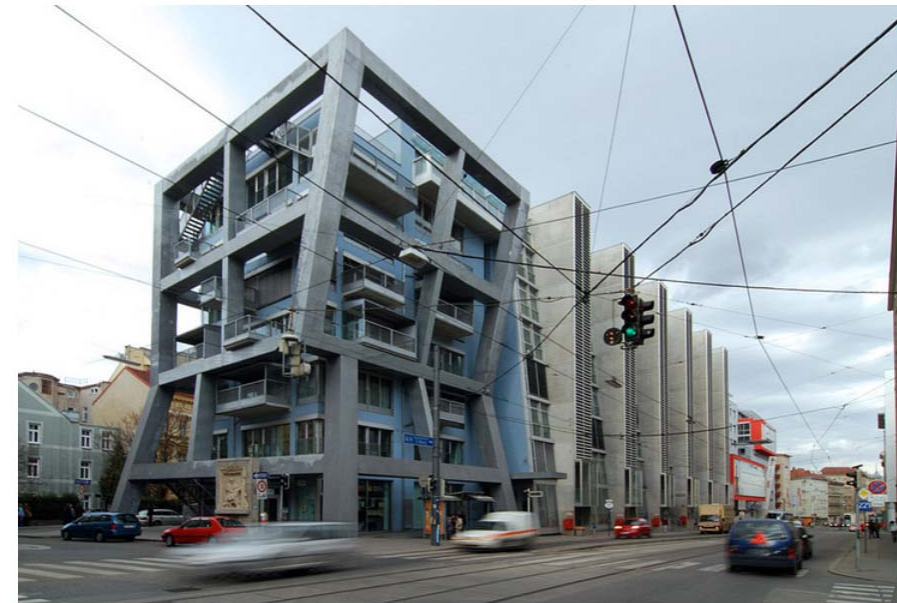
11. Kancelářský a bytový dům Schuchtahausgasse³³

Autor:	Coop Himmelb(l)au
Adresa:	Schlachthausgasse, Kleingasse, Vídeň, Rakousko
Realizace:	2003-05
Užitná plocha:	21605 m ²
Zastavěná plocha:	3580 m ²
Plocha pozemku:	6076 m ²
Obestavěný prostor:	69240 m ²

"Na konci roku 1998 byla zrušena Mautner-Markhofova dětská nemocnice v třetím vídeňském okrsku. O rok později prověřili městští zastupitelé potenciál již volné parcely čítající kolem 6 000 metrů čtverečních ve vyzvané soutěži. Za vítězný byl označen návrh ateliéru Coop Himmelb(l)au.

Architekti se rozhodli zachovat vzrostlou zeleň při ulici Kleingasse a umístili hmotu domu k uliční čáře rušné Schlachthausgasse. Zachovali tím původní tvar městského bloku. Těleso stavby je rozděleno na tři části - nárožní "hlavový objekt", obytnou a administrativní část. Výraz těchto částí se propisuje do fasád - skulpturální forma nároží uzavřená do expresivní ocelové klece; věže schodišť obytné části směrem do Schlachthausgasse a pila balkónů do zahrady u Kleingasse; červené šuplíky a exponovaný nástup se schodištěm do administrativní části je ve dvoře posílen oddělujícím prvkem výstavní prostory, která se neskutečně vznáší nad venkovní terasou. Tímto prostorovým designem se podařilo velkou hmotu komplexu rozčlenit na menší objekty, které jsou měřítkově adekvátní k okolnímu městu. Červený rukávec výstavní prostory, která slouží jako foyer velkého zasedacího sálu a prezentační místnosti se natahuje až k uliční čáře Kleingasse a opticky rozděluje zahradu ve dvoře na část vyhrazenou pro bytové respektive kancelářské nájemníky domu.

V polyfunkčním komplexu, stojícím přímo na nad zastávkou metra, se nachází 82 bytů a přibližně 12 000 m² kancelářských ploch. V podzemí domu je možné zaparkovat 260 automobilů. V nárožním objektu je v parteru umístěno centrum-klubovna mládeže, která nabízí 450 m² využitelné plochy "

půdorys 3.NP

³³ <http://www.archiweb.cz/buildings.php?action=show&id=1620>

12. Nakagin Capsule Tower³⁴

Autor:	Kisho Kurokawa
Adresa:	8-16-10 Ginza, Chuo-ku, Tokio, Japonsko
Realizace:	1970-72
Užitná plocha:	3091 m ²
Plocha pozemku:	429 m ²
Výška:	54 m

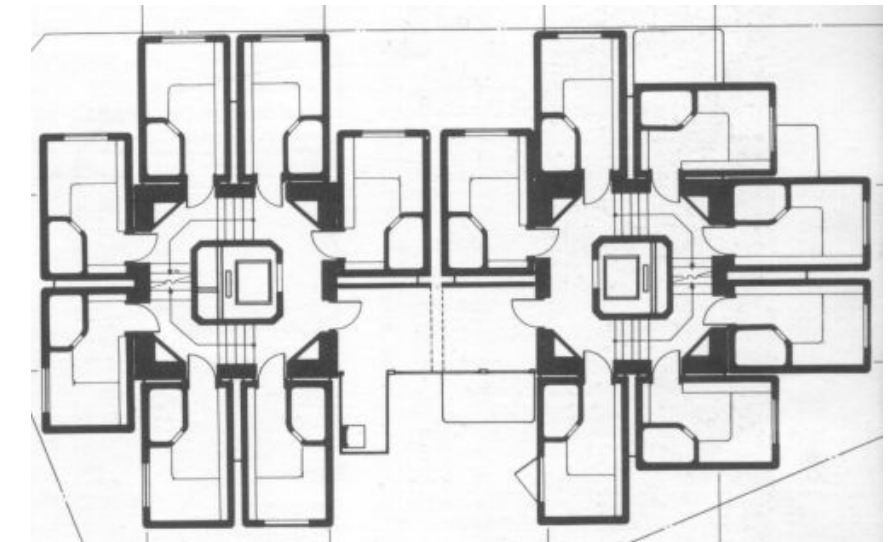
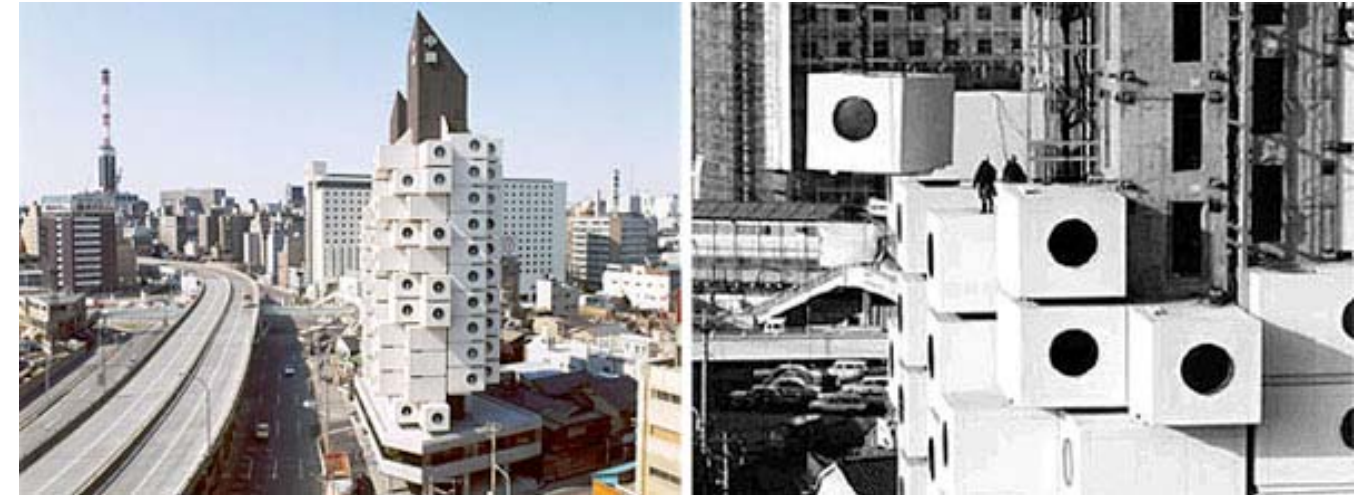
"Nakagin Capsule Tower z roku 1972 je první realizace kompletovaná z prefabrikovaných buněk. Do té doby existovaly jen podobně odvážné plány na papíře nebo nesmělé prototypy ve skutečnosti. O pět let starší servisní věž studentského hostelu vyskládaná z hygienických buněk od Nicka Grimshawa nebyla samostatná, ale jen obsluhovala historické budovy z 19. století a u Safdieho Habitatu 67 hrály stále velkou roli dokončovací práce na staveništi a chyběla tu možnost snadné recyklace. Kisho Kurokawa, zakladatel avantgardního architektonického hnutí nazývaného metabolismus, tak získal primát v použití "kapslové" architektury pro každodenní běžnou stavbu.

140 kapslí o vnitřních rozměrech 2,3 x 3,8 x 2,1 m (šířka x délka x výška) s kruhovým oknem je připevněno k jednomu ze dvou betonových jader pouze čtyřmi šrouby. Tyto šrouby byly navrženy, aby snášely vysoké napětí, ale zároveň se spoje daly znovu rychle rozbrat. Dům splňuje ideje metabolistů o recyklovatelné a trvale udržitelné architektuře. Každý z boxů o ploše 8,5 m² je samostatnou jednotkou se všemi vestavěným spotřebiči (magnetofon, rádio, telefon, televize, klimatizace...), nábytkem a hygienickým zázemím. Jednotka byla navržena pro jednu osobu a mohla sloužit buď jako obytná garsonka nebo jako pracovna. Několik boxů pospojovaných dohromady může sloužit k ubytování rodiny. Obytné jednotky včetně vnitřního vybavení byly kompletovány v továrnách. Na stavbu se přivezly již hotové a za pomoci jeřábu byly vyzviženy a upevněny ke komunikačnímu jádru.

O čtyři roky později použil Kisho Kurokawa kapsle o stejných rozměrech u jiné své slavné stavby - Sony Tower v Ósace - s jedinou obměnou, že na fasádu použil nerezovou ocel.

V září minulého roku proběhla tiskem zpráva, že ztělesnění toho, o čem Archigram v šedesátých letech jen snil, bude nakonec zboženo. Samotní obyvatelé Capsule Tower se už podepsali pod občanskou iniciativu za stržení této stavby a postavení něčeho nového. Problémem jsou zastaralé odpady, netěsnící vodní potrubí a některé stavební díly z azbestu. Domu se v současnosti dávají šance 50:50. Sám Kurokawa tvrdí, že bude lepší kapsle během osmi měsíců kompletně zrekonstruovat než dům zbourat a čtyři roky stavět nový. Organizace Docomomo se neúspěšně pokusila budovu zapsat na seznam Unesco a japonská vláda zatím odmítá památkovou ochranu pro poválečnou architekturu.

V dnešní době Capsule Tower slouží převážně malý kancelářím a jako přechodné ubytování od pondělí do pátku s měsíčním nájmem 70.000 jenů (14.000 Kč) za jednotku."

půdorys

³⁴ <http://www.archiweb.cz/buildings.php?action=show&id=673>

13. Polyfunkční dům Astra³⁵

Autor:	Giovanni Vaccarini
Adresa:	Giulianova, Teramo, Itálie
Realizace:	2004-2007
Užitná plocha:	1250 m ²
Plocha pozemku:	600 m ²
Náklady:	950 000 €

"Autorská zpráva:

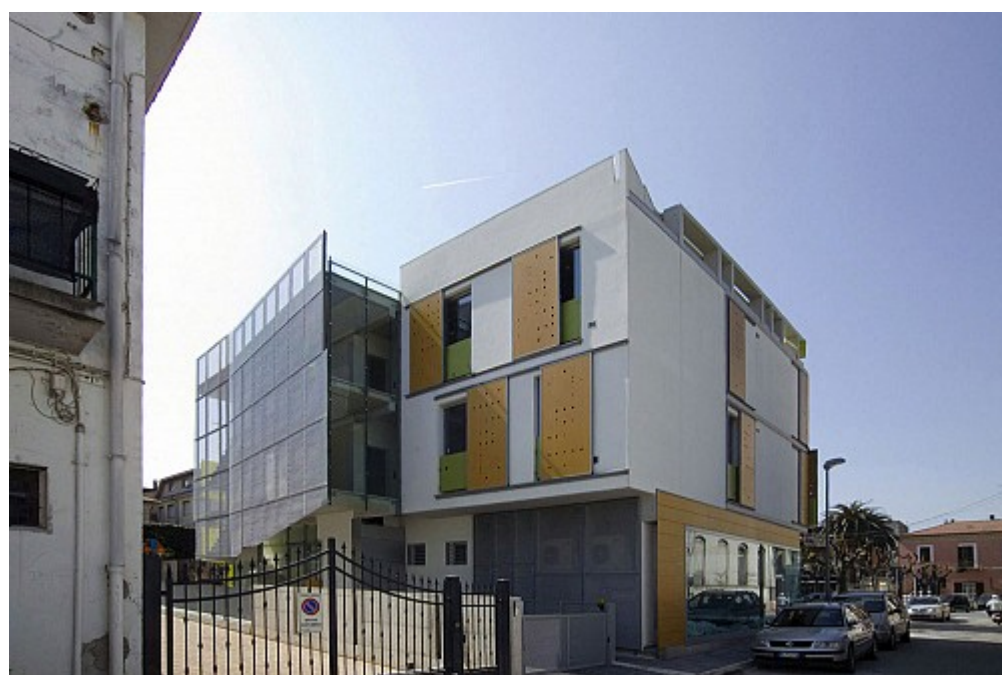
Polyfunkční budova Astra se nachází na východní straně náměstí.

Myšlenkou projektu je umístit veškeré vertikální komunikace k zádní (východní) části hlavního objemu zanechávající jihozápadní část kompletně volnou. Dvě ze tří podlaží jsou navrženy jako jeden objem (obytný), který spočívá na komerčním přízemí, které je kompletně transparentní.

Jihozápadní fasáda využívá posuvné dřevěné panely střídajícími se s potíštěnými skleněnými panely.

Přední část je organizována modulárním rámem, který dělí vnitřní prostory bytů, kovovou nosnou konstrukci a části, které mohou být otevřeny.

Světlo je jedním z hlavních témat tohoto projektu: během denní doby, skleněné elementy mění svou barvu a stín, takže druh světla a stíny v interiéru se mění. Během noci jsou tyto prvky lucernami v městském měřítku."

³⁵ <http://www.architecturenewsplus.com/projects/1441>

14. Polyfunkční dům Vernie³⁶

Autor: CCHE Architecture et Design SA, Lausanne

Adresa: Crissier, Lausanne, Švýcarsko

Realizace: 2010

"Autorská zpráva: Revalorizace

Tato multifunkční budova ve strategickém sektoru západní části města Lausanne představuje revalorizaci opuštěné půdy.

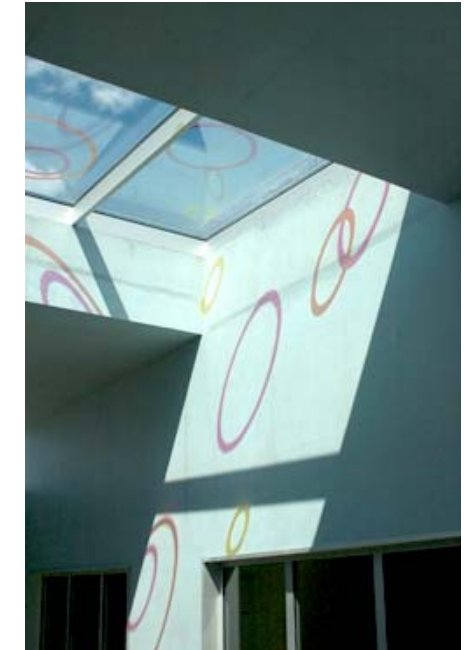
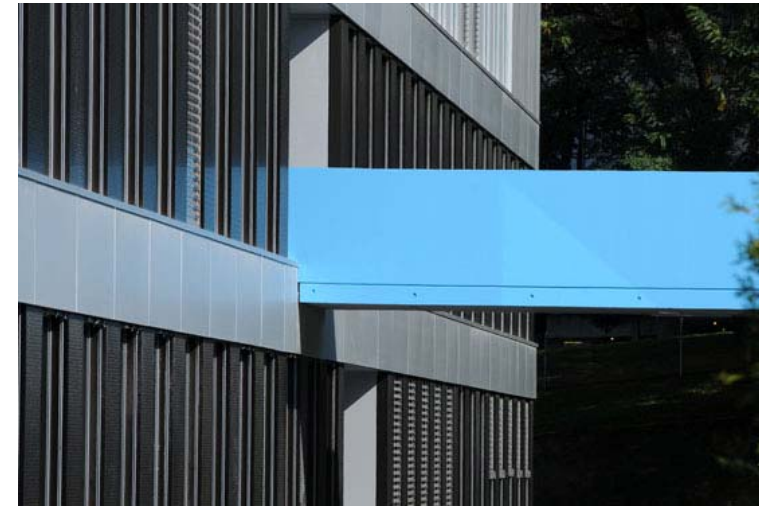
Aby byl snížen dopad na městské struktury, má budova pět nadzemních podlaží, zachovávající objem bývalé průmyslové haly, která byla zbourána.

Klient upřednostnil entity, které dovolují rozmanitost, součinnost a dlouhodobé závazky.

Svažitost pozemku dovolila vytvořit vstup z terénu do tří různých podlaží.

Fasáda, která je trvanlivá a vyžaduje minimum údržby, je ve skutečnosti lehkou obálkou z prefabrikovaných modulů kov/sklo, splňující standard Minergie®. Budova je animována živými barvami, které jsou přítomny naopak v interiéru. Dvě atria umožňují přirozenému světlu proniknout do středu domu. Barevné grafické motivy, vytvořené naším oddělením Designu, oživují prostory.

Bodová nosná konstrukce budovy umožňuje velkou flexibilitu využití interiéru. Střecha přístavby využita jako terasa poskytuje chráněný venkovní prostor pro obyvatele EMS a mládežnického centra."

³⁶ <http://www.cche.ch/architecture/administrations/batiment-multifonctionnel-vernie-crissier.htm>

15. Polyfunkční dům Vörösmarty Tér 1³⁷

Autor: Fazakas György Architects Ltd

Adresa: Váci utca, Budapešť, Maďarsko

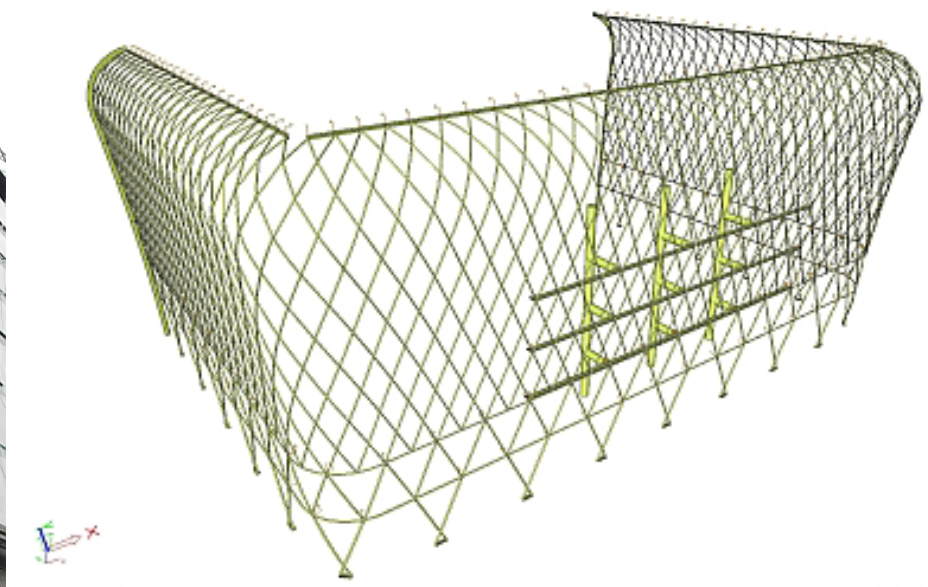
Realizace: 2006-2007

Investor: ING Real Estate

"ING Real Estate investoval do multifunkčního bloku budov v historickém centru Budapešti. Vörösmarty č. 1 se nachází v srdci města, na hlavním náměstí Váci utca. Konají se zde pravidelně kulturní akce a trhy, je zde několik mezinárodních hotelových řetězců a Duna Korzó, pěší cesta podél Dunaje, je v docházkové vzdálenosti.

Památkově chráněný objekt, opera Vigadó, sousedí s budovou. Dostupnost hromadné dopravy, stejně jako dostupnost autem, je vynikající. Fasáda je vícevrstvá struktura, kde vnější vrstva má dekorativní funkci a zahaluje různé vnitřní vrstvy do jedné s homogenním stavebním vzhledem. Geometrický systém složený z trojúhelníkových prvků činí vzhled budovy jedinečným, moderním a svěžím.

Tato struktura je vyrobena z ocelových trubek různého průřezu, obepínajíc budovu s trojúhelníkovým motivem pokrytým čirým sklem. Třípodlažní vnitřní atrium, které začíná od druhého patra, zvyšuje exkluzivitu budovy. "

³⁷http://engineering.nemetschek.com/referenzen/user_contest/gewinner_2009/multifunktionsgebaeude_voeroesmart_y_ter_1_in_budapest_ungarn.html

16. Polyfunkční dům a auditorium³⁸

Autor: Virai Arquitectos

Adresa: Calle de Cendeja 21, Muskiz, Vizcaya, Španělsko

Realizace: 2005

Užitná plocha: 3572 m²

Náklady: 2 400 500 €

Investor: Obec Muskiz

"Projekt přináší budovu se smíšenými provozy obci Muskiz s veřejnými i soukromými funkcemi. Jsou zde zastoupeny jak víceúčelový sál a mládežnické centrum, tak kanceláře, bary a obchody, organizované prostřednictvím veřejného náměstí s krytou galerií.

Obci Muskiz dominuje velká rafinerie, které je vidět až z dálnice z Bilbaa do Santanderu.

Veřejné náměstí je otevřeno směrem na jih, kvůli výhledům a slunci, a uzavřeno na sever, k ochraně před převládajícími větry a silnými srážkami, a aby byl zakryt pohled na vsudypřítomné rafinerie a jejich komíny.

Sál se nachází v západní části souboru, jako oddělený a prizmatický objem, přímo spojený se zbytkem souboru, který se v druhé části snižuje - sklání a přibližuje se tak měřítku a topografii okolních obydlí a městské zástavby, vytvářejíc patio, kolem kterého je organizován život mládežnického centra. "

³⁸<http://www.archdaily.com/193258/auditorium-and-multifunctional-building-virai-arquitectos/>

17. Polyfunkční dům ZAC Claude Bernard³⁹

Autor:	Atelier Zündel & Cristea
Adresa:	134-136 Boulevard Macdonald, Paříž 75019, Francie
Realizace:	2008-2011
Podlažnost:	10
Investor:	ZAC Claude Bernard

"Provoz této budovy určené pro různé typy bydlení se podobá logice vrstvení. Obchodní prostor a vstup do domova důchodců se nacházejí v přízemí, dalších pět pater je hlavní částí domova důchodců, zatímco poslední čtyři patra obsahují privátně vlastněné byty. V suterénu je umístěno podzemní parkoviště a zázemí domova důchodců.

S délkou 43 a hloubkou 28 metrů tvoří obrovské povrchové plochy, které jsou úplně zaplněny v prvních pěti podlažích specifickými požadavky konfigurace domova důchodců. S nejnižší hustotou projektu v horních čtyřech podlažích zde bude postupné ustupování vrstev, čímž se budova dostává do souladu s místními regulativy Boulevardu Macdonald (PLU - Plan Local d'Urbanisme), a mezitím poskytuje dostatečné množství prosluněných teras pro většinu obyvatel.

Domov důchodců v prvních pěti patrech tvoří kompaktní objem vzhledem k hustotě projektu v této jeho části. Při objemových studiích jsme pochopili, že jemné profilace obvodových zdí by mohly zcela narušit objemovou kompaktnost. Realizací tohoto opatření, kombinovaného s dlažebními kostkami odpovídajícími každému podlaží, a volbě oken přes celou výšku v každé místnosti, se budova dostala zpátky do lidského měřítka.

Na jižním průčelí vnější stěny ustupují volně, aby vytvořily průduchy v uskupené hmotě, a staly se lineární sadou mezaninů. V horní části budovy pohyb vnějších stěn v kombinaci s dlažebními kostkami signalizují změnu funkce. Komplex jako celek ukazuje, skrze jeho práci s objemem, superpozici funkcí. "

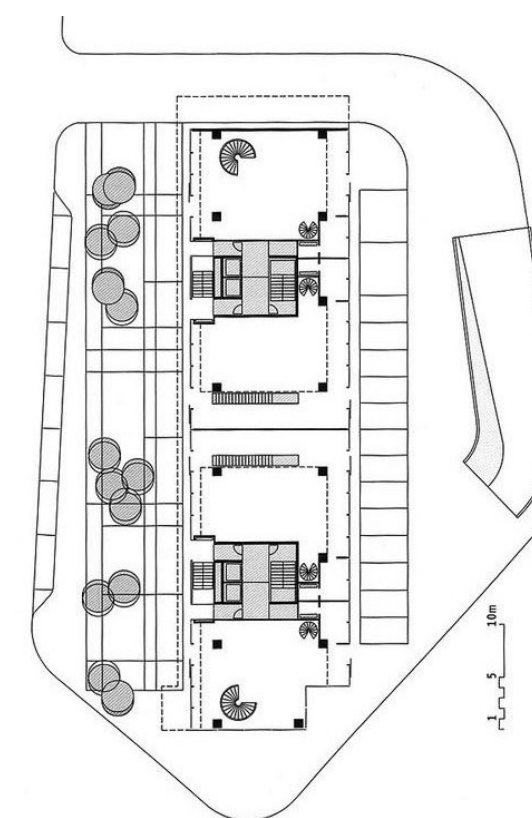
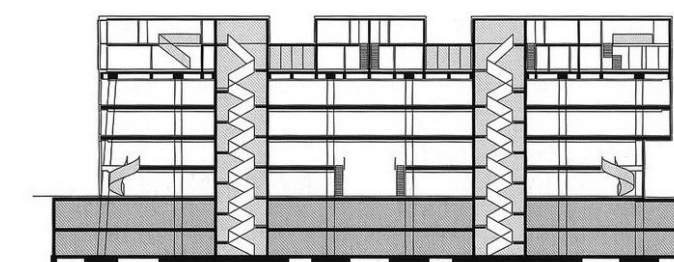
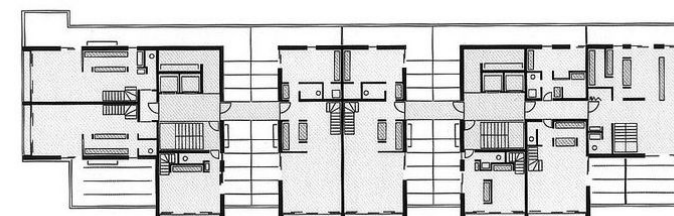
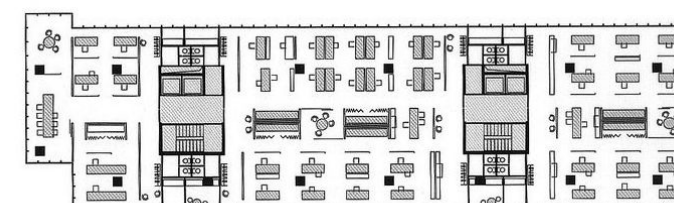

³⁹<http://www.archdaily.com/212121/zac-claude-bernard-multifunctional-building-atelier-zundel-cristea/>

18. Kancelářský a bytový dům Šmartinka⁴⁰

Autor:	A.Biro Matej Blenkuš, Miloš Florijančič
Adresa:	134 Jarška cesta 10 a,b, Lublaň, Slovinsko
Realizace:	2001-2002
Náklady:	4 400 000 €
Užitná plocha:	8410 m ²
Investor:	ISO d.o.o., Primorje d.d.

"Území na severu Lublaně mezi hřbitovem Žale a nákupní zónou BTC představovalo ještě nedávno území nikoho mezi Plečnikovou věčností a rychlospotřební architekturou obchodních staveb. Po dokončení severního úseku městského okruhu se z ulice Šmartinka stala jedna z hlavních přístupových tepen do centra a začala se rychle plnit developerskými projekty. Dynamicky se měnícímu prostředí odpovídá také architektura, která jako by se vzpírala místním regulativům a vše bylo maximálně podřízeno jedinému cíli – flexibilitě a zisku. Jedním z prvních počínů v této oblasti byl polyfunkční dům Šmartinka, který tehdy působil jako obří meteorit dopadnuvší do zahrádkářské kolonie. Klient však dobře tušil, jak se bude situace v následujících deseti letech vyvíjet. Přesto dům mezi polorozpadlými garážemi stále vypadá jako z jiného světa. Autor návrhu přitom dokázal využít místní regulativy ke svému prospěchu a navrhl na sebe pestrou sbírku funkcí od suterénního parkování, obchody v přízemí, horními kancelářemi a celý je korunován bydlením v nejvyšších patrech. Kromě netradiční hmotové kompozice s výraznými střešními boxy na sebe objekt upoutá i použitím nákladných hliníkových panelů a velkoplošného zasklení. Funkční rozložení je logické a lze ho vysledovat i zvenku podle různého obvodového pláště. Během výstavby nebyli známi budoucí vlastníci bytů ani nájemci kanceláří. Disozice musely proto umožňovat co největší variabilitu, zůstaly většinou prázdné a čekaly na svého pozdějšího uživatele. Obchodní a kancelářské plochy jsou mezi sebou odlišeny různými druhy velkoplošného zasklení. Vrchní obytná část je pojednána odlišným způsobem: jako tři samostatné rodinné domy posazené na střešní terasu. Se spodním objektem mají společné jen instalace a komunikační jádro. Zbývající části přečnávají nebo ustupují, aby vytvořily kryté třešní zahrady, odkud si majitelé bytů mohou užívat dostatek soukromí a mít přitom velkolepý výhled na město. Projekt bytového domu Šmartinka získal v roce 2003 Župančičovu cenu."

⁴⁰<http://archiweb.cz/buildings.php?action=show&id=3434/>

19. Polyfunkční dům Dunajski vogal⁴¹

Autor: A.Biro | Matej Blenkuš, Miloš Florijančič

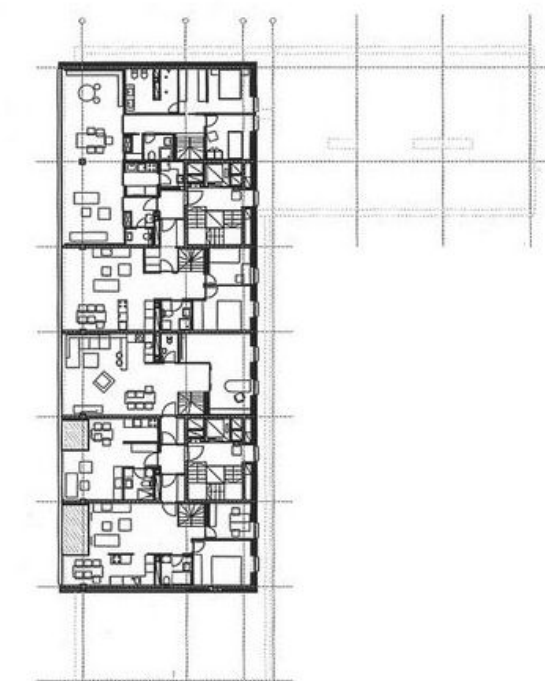
Adresa: Dunajska cesta, Lublaň, Slovinsko

Realizace: 2006

Investor: Mreža Jit d.o.o.

"Slovenska cesta, severojižní osa protínající Lublaň, představuje výstavní síň slovinské architektury. Vyrůstaly na ní první mrakodrapy, udávaly nové styly, architekti zde svými projekty reagovali na aktuální dění. Ulice však není nekonečná a v 80. letech se moderní výšková zástavba přesunula severně za železniční dráhu, kde Slovenska cesta plynule přechází v Dunajskou cestu. Cílem také bylo zakrýt těmito výstavními budovami podél hlavní příjezdové cesty do Lublaně nízkou bytovou zástavbu ležící hned za nimi. Lublaň tak měla pro přijíždějící působit větším a velkolepějším dojmem. Protože se jedná o jednu z nejdůležitějších ulic ve městě, byla v průběhu času místní regulace postupně zpřísňována.

Bytový dům Dunajski vogal, za který A.Biro získalo v roce 2006 Plečnikovu cenu, je první stavbou, která se plně řídila novými regulativy. Náročný objekt na jednom z mnoha křížení Dunajske cesty ustupuje zpět s výhledem budoucího rozšíření ulice o novou tramvajovou dráhu. Na rozdíl od dřívějších mrakodrapů si tato stavba klade za cíl vytvořit nižší administrativní hmotou uliční frontu, na níž shora přiléhá příčná hmota s bytovými jednotkami. Toto jednoduché uspořádání dvou hmot nezastiňuje v ranních hodinách ulici. Spojením kanceláří a bytů architekti využili ve svůj prospěch místní regulace a zároveň se jim podařilo vytvořit atraktivní místo k práci i běžnému životu. Kombinace tmavého režného zdiva a okenních pásů vytváří při pohledu z nároží zajímavého hada proplétajícího se budovou. Cihlový obklad objektu zároveň dodává dojem mohutnosti a solidnosti. Bytové jednotky s výhledem do ulice jsou z důvodu ochrany před venkovním hlukem ukryty za prosklenými lodžiiemi. V současné době objekt stále výrazně převyšuje okolní zástavbu, ale počítá s tím, že se to v nejbližších letech změní a stavební boom brzy dospěje z centra až sem. "

⁴¹<http://archiweb.cz/buildings.php?action=show&id=3433>

20. Polyfunkční dům Cheese House⁴²

Autor: BARAK architekti | Viktor Šabík, Marek Šumichrast

Adresa: Mostná, Nitra, Slovensko

Realizace: 2006-2009

Zast./užitná pl.: 339 m² / 1412 m²

Obestavěný prostor: 5575 m³

Náklady: 1 290 000 €

Investor: Domea, s.r.o.

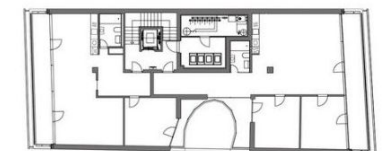
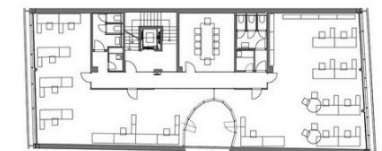
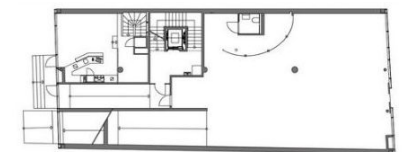
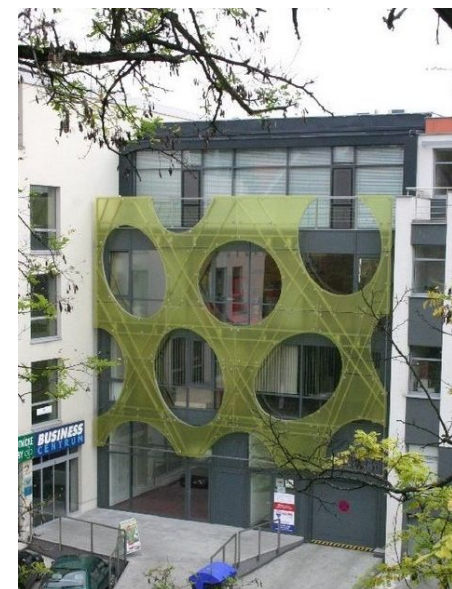
"Polyfunkční dům využívá zvýšeného přízemí pro umístění obchodních ploch, v horních podlažích se nacházejí administrativní plochy a v posledním ustupujícím patře dva byty. Parkování je umístěno v podzemí. Komunikační jádro s výtahem se nachází v těžišti dispozice a minimalizuje chodby na nejnужnější minimum. Jednotlivá podlaží je možné díky situování komunikačního a hygienického jádra optimálně dělit na pronajímatelné, samostatně přístupné jednotky. Hluboká obdélníková dispozice orientovaná svou delší osou ve směru severojižním využívá k přirozenému prosvětlení interiéru vnitřního atria, které svou formou přináší do struktury domu vítané prostorové osvětlení a slovy marketingu - bonus. Eliptické atrium je skutečným srdcem domu. Velikostně navazuje na atrium sousedního domu a přináší do vztahu se sousedem, který je rovněž jako Cheese House velkoryse prosklený, zajímavé napětí.

Cheese House je zabalen do dvou obalů. První funkční fasáda chrání interiér před vlivy počasí a zaručuje požadovaný komfort. Je tvořena banálním systémovým zasklením z hliníkových profilů a izolačních dvojskel. Důležitá je další vrstva, jejíž hlavní funkcí je poutat pozornost a vytvářet image domu. Podobně jako má dvojí obal člověk, má ho i Cheese House. Dům v Nitře je oděn do žlutavého průsvitného plastového screenu, do něhož jsou vyřezány kruhové a eliptické otvory. Podoba s ementálem zjevná.

Prezentačním úspěchem prodávajícího je situace, když se informace o jeho produktu šíří samy, bez podpory reklamy. K tomu je ale zapotřebí nabízet mediálně zajímavý produkt, o kterém novináři sami napíší nebo si o něm lidé neformálně poví. V případě architektury se to dá zaručit buď osobností hvězdného architekta, anebo kontroverzní formou, konstrukcí, funkcí či jinými stránkami díla. U Cheese Housu zafungovala jako startér sýrová předsazená fasáda. Upoutala na projekt pozornost a vzbudila zájem potenciálních zákazníků - z pohledu marketingu dokonalý obal. Jestli máme se sýrovým screenem problém z pohledu zažitého architektonického klíče, v otázce komerčního úspěchu a identifikace budoucího nájemce s novým sídlem nemusíme o kvalitě zvoleného konceptu váhat. Cheese House je správným brandem (značkou), která posílí nájemcovu prestiž.

Až nezvykle na konci se dostáváme k otázce místa, ale zvolili jsme marketingový postup a ten upřednostňuje charakteru jiných druhů zboží a služeb, než jakými jsou architektonická díla. Cheese House leží v samotném srdci Nitry, mezi Svätoplukovým a Župným náměstím. Atraktivní výhledy z interiéru a zároveň možnost zaparkovat své auto v podzemí domu dělají z Cheese Housu velmi lukrativní destinaci pro umístění sídla nájemcovy firmy nebo obydli. Centrální zóna města s pestrými nabídkami funkcí - především komerční a nekomerční vybavenosti - zajišťuje

velmi komfortní provoz uživatelů. Cheese House není žádný soliterní moloch, ale aktivně se společně se svými sousedy zapojuje do struktury okolního města. Vytváří osvědčený urbanistický model ulice a blokové zástavby. Má výborné měřítko a proporce, svou hravostí zve kolemjdoucí dovnitř a v místě nedominuje, nýbrž harmonicky souzní. Lukrativnější místo pro prodávání svého produktu si investor nemohl vybrat. "

⁴²<http://archiweb.cz/buildings.php?action=show&id=1958>

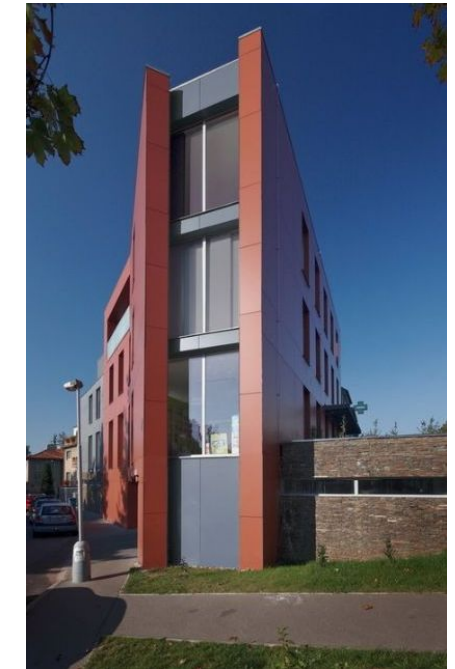
21. Polyfunkční dům Budějovická⁴³

Autor: ATELIER 6
Adresa: Budějovická, Krč, Praha, Česká republika
Realizace: 2004-2011
Investor: Destination Group a.s.

"Pozemek je v nárožní poloze na křížení ulic Rodvinovská, Budějovická. Dům má podle tvaru pozemku trojúhelníkové půdorysné schéma. Celá koncepce je založena na kompozici dvou nárožních desek kopírujících klínovitý tvar pozemku jež se v nároží nesetkávají. Prosklené prolomení v ukončení nároží přispívá k odlehčení celé hmoty. Obklad těchto dvou desek je realizován z fasádních panelů Trespa. Rozšířené části 1.NP jsou opticky co nejvíce propojeny s terénem a proto je zde navržen kamenný obklad. Ostatní části jsou omítány šedou omítkou. Do ulice Budějovické se dům přizpůsobuje uliční čáře kterou vytváří sousední objekty a tuto hranici překračuje pouze soklem garáží, která jsou v 1. np a vytváří podestu přístupnou z chodníku ulice Budějovická a umožňuje přímý přístup do obchodních ploch.

Na sever do ulice Budějovická, kde je nejvyšší bod pozemku, má dům fasádu se třemi nadzemními podlažími, přičemž část třetího nadzemního podlaží je uskočeno z důvodu lepšího hmotového napojení na stávající objekt na přilehlé západní straně. Do ulice Rodvinovské má objekt fasádu již čtyřpodlažní, přičemž opět část posledního podlaží je ustoupené.

Hlavní vstup do objektu je navržen z ulice „Budějovické“ do druhého nadzemního podlaží (2.NP) zde jsou umístěny: Recepce se vstupní halou, obchodní plochy a služby. Dále pak sociální zázemí a vertikální komunikace. První nadzemní podlaží je přístupno pouze z ulice Rodvinovské a to jednak prostor garáží a pak vedlejším vchodem technické zázemí domu. Ve třetím nadzemním podlaží je umístěna bytová jednotka s možností záměny za administrativu. Poslední podlaží (4.NP) je využito opět pro byt nebo administrativu. "

⁴³<http://archiweb.cz/buildings.php?action=show&id=3108>

22. Palác Zdar⁴⁴

Autor: Ivan Reimann, Jan Jehlík
Adresa: Mírové náměstí 1, Ústí nad Labem, Česká republika
Realizace: 2005-2008
Investor: AZ Palác Zdar a.s

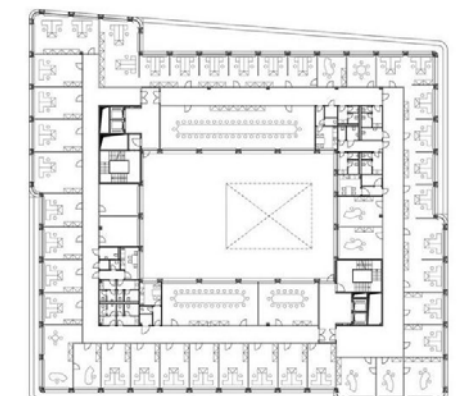
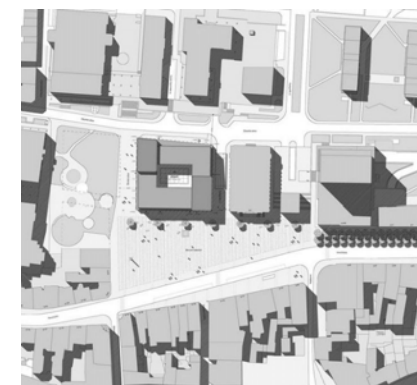
"Palác Zdar byl postaven v centru krajského města Ústí nad Labem, v mimořádně cenné poloze jak z hlediska historického, tak urbanistického. V tomto místě, na severní hranici Mírového náměstí, stávala původní renesanční radnice, na jejím místě byla později postavena klasicistní radnice, která od války až do 70. let minulého století fungovala jako soudní budova. V těchto letech byla zbořena, spolu se sousední budovou restaurace a hotelu Zdar. Demolice historických bloků na severní a západní straně náměstí uvolnily prostor stavbám měřítkem i charakterem kontrastujícím s historickým kontextem města.

Dle záměru investora zde vznikl v letech 2007-09 Palác Zdar, moderní polyfunkční dům s komerčním využitím. Objekt zahrnuje 2 podzemní podlaží (s garážemi a technickým zázemím) a 5 nadzemních podlaží. První dvě nadzemní podlaží jsou využita pro obchody a služby další dvě podlaží jsou využita pro administrativní účely a v posledním podlaží („věže“) mají být nadstandardní byty. Vstupy do budovy v úrovni chodníku, umístěné ve všech průčelích, jsou doplněny přístupem z podzemních garáží. Dispoziční a konstrukční řešení je navrženo tak, aby umožňovalo flexibilní využití objektu a případné změny v průběhu jeho užívání. Interiér komerčních prostor (ČSOB, dvě restaurace, prodejny, informační centrum města apod.) byl dotvořen architekty jednotlivých nájemců. Celkový charakter objektu a jeho standard odpovídá mimořádné poloze v centru města a hlavnímu investičnímu cíli – vybudovat v Ústí nad Labem nad Labem architektonicky a provozně vyjimečný obchodně administrativní palác, využitelný i řadovými občany či návštěvníky města.

Palác Zdar je navržen jako objekt reflektující jak měřítko tradičních domů (jednotlivé části „skladby“), tak i měřítko moderních staveb (skladba objemů do velkorysého celku). Má tradiční vertikální hierarchii (parter, piano nobile, kancelářské plochy, bydlení) a je důsledně architektonicky článkovan v klasických proporcích (patra, parapety, okna). Celý objekt je v logických vztazích dělen na jednotlivé „domy“, současně je ale zcelován jednotnými fasádními prvky - okenními a parapetními pásy a římsami (horizontály). Jemné hierarchické rastrování fasády v další vrstvě (okna, vstupy apod.) dotvářejí celou skladbu.

Byla zvolena klidná harmonická architektura s jemným článkovaním a přesným členěním, architektura odrážející svoji náplň. Vznikl tak moderní polyfunkční dům, jehož základní objemy jsou vzešlé z urbanistické logiky. Kompaktní prosklená fasáda s vnitřním řádem nevyžaduje další formální členění, oblá nároží jsou prvkem propojujícím jednotlivé uliční fronty, optická lehkost, průhlednost a průsvitnost jsou zase prvky s pozitivním nábojem potřebným pro toto město. Bílá, šedá a žlutá barva použitá na průčelích podtrhuje elegantní výraz budovy. Samozřejmou podmínkou pro úspěšnost takového vyznění, podtrhujícího zároveň dojem solidnosti, byla realizace kvalitního detailu, především u rámců fasádních polí i jejich výplní, u vnějších stínících prvků, u vstupů a ostatních veřejných prostorů a dále také u všech individuálních projevů jednotlivých nájemců (reklamy, nápisy apod.). Vysoko na ploše atiky jihovýchodní „věže“, obrácené do náměstí, jsou instalovány věžní hodiny, dotvářející symbolicky prostor náměstí v duchu původní radnice. Atraktivním oživením je také trvalá prezentace středověkého zděného portálu, nalezeného archeology na staveništi v rámci výkopových prací. Po nákladné,

technicky a organizačně náročné anabázi byl zakonzervovaný portál, za značné mediální asistence, umístěn v informačním centru města a kraje (1.NP). "

⁴⁴<http://archiweb.cz/buildings.php?action=show&id=3108>

5. Použitá literatura

- Dagmar Saktorová: Typy venkovského osídlení na území Moravskoslezského kraje, KÚ MSK, Ostrava 2009
- Michal Lutovský: Encyklopedie slovanské archeologie, Libri, Praha 2001
- Barbora Laštovičková, Jiří Kořátko: Pražské usedlosti, Libri, Praha 2001
- Lev Laueremann, Jana Semeráková: Vývoj architektury 12, 2. část, Vydavatelství ČVUT, Praha 1999
- Dobroslav Líbal, Jan Muk: Staré Město pražské, Nakladatelství Lidové noviny, Praha 1996
- D. Merta, M. Peška, R. Procházka (Archaia Brno o.p.s.): Měšťanský dům středověkého Brna, v: Dějiny staveb 2004 - sborník z konference v Nechtinech
- Pavel Vlček: Dějiny architektury renesance a baroka, Nakladatelství ČVUT, Praha 2006
- Pavel Vlček: Dějiny architektury (neo)klasicismu a 19. století, Nakladatelství ČVUT, Praha 2009
- Kenneth Frampton: Modern Architecture a Critical History, Thames and Hudson, London 1990
- William Curtis: Modern Architecture since 1900, Phaidon Press, London 1986
- Léon Krier: Architektura: Volba nebo osud, Academia, Praha 2001
- Petr Vorlík: Dějiny architektury dvacátého století, Nakladatelství ČVUT, Praha 2010
- Jan Štípek; Jan Paroubek: Stavby pro bydlení; nakladatelství ČVUT, 2006
- Jan Štípek; Jan Paroubek; Angelos Papadopoulos: Nauka o stavbách - Administrativní budovy; nakladatelství ČVUT, 2006
- J. Staňková, J. Štursa, S. Voděra: Pražská architektura - Významné stavby jedenácti století, 1990

- http://pamatky.praha.eu/jnp/cz/pamatkovy_fond/usedlosti_na_uzemi_hlavniho_mesta_prahy/karlin/
- <http://archiweb.cz/buildings.php?action=show&id=1543&type=1>
- <http://archiweb.cz/buildings.php?action=show&id=1551>
- http://cs.wikipedia.org/wiki/John_Hancock_Center
- <http://www.archiweb.cz/buildings.php?action=show&id=434>
- <http://www.archiweb.cz/buildings.php?action=show&id=398>
- <http://www.archiweb.cz/buildings.php?action=show&id=1572>
- <http://archiweb.cz/buildings.php?type=1&action=show&id=2551>
- <http://www.archiweb.cz/buildings.php?action=show&id=2132>
- <http://www.archiweb.cz/buildings.php?action=show&id=229>
- <http://www.archiweb.cz/buildings.php?action=show&id=594>
- <http://www.archiweb.cz/buildings.php?action=show&id=10037>
- <http://www.archiweb.cz/buildings.php?action=show&id=516>
- <http://www.archiweb.cz/buildings.php?action=show&id=1327>
- <http://www.archiweb.cz/buildings.php?action=show&id=2002>
- <http://www.archiweb.cz/buildings.php?action=show&id=3626>
- <http://www.archiweb.cz/buildings.php?action=show&id=3611>
- <http://www.archiweb.cz/buildings.php?action=show&id=1620>
- <http://www.archiweb.cz/buildings.php?action=show&id=673>
- <http://www.architecturenewsplus.com/projects/1441>
- <http://www.cche.ch/architecture/administrations/batiment-multifonctionnel-vernier-crissier.htm>
- http://engineering.nemetschek.com/referenzen/user_contest/gewinner_2009/multifunktionsgebaeude_voeroesmarthy_ter_1_in_budapest_ungarn.html
- <http://www.archdaily.com/193258/auditorium-and-multifunctional-building-virai-architectos>
- <http://www.archdaily.com/212121/zac-claude-bernard-multifunctional-building-atelier-zundel-cristea>
- <http://archiweb.cz/buildings.php?action=show&id=3434>
- <http://archiweb.cz/buildings.php?action=show&id=3433>
- <http://archiweb.cz/buildings.php?action=show&id=1958>
- <http://archiweb.cz/buildings.php?action=show&id=3108>
- <http://archiweb.cz/buildings.php?action=show&id=3108>